

HET RAPPORT-SAUVÉ OVER HET KINDERMISBRUIK IN DE KERK VAN FRANKRIJK

DE hoge Franse ambtenaar Jean-Marc Sauvé, voorzitter van de *ONAFHANKELIJKE ONDERZOEKS-COMMISSIE NAAR HET SEKSUELE MISBRUIK IN DE KERK* van Frankrijk (CIASE), overhandigde het eindrapport van de commissie op 5 oktober 2021 aan de Franse bisschoppenconferentie. Die aanvaardde alle conclusies in het rapport kritiekloos en ging diep door het stof. Terecht of onterecht?

HET IS DE SCHULD VAN DE KERK... VAN VROEGER !

« Wanneer iemand van u met een ander een geschil heeft, durft hij dan recht zoeken bij de ongerechten en niet bij de heiligen ? » schreef Sint-Paulus verontwaardigd naar de Corinthiërs (1 Co 6, 1). Eén enkele bisschop, die van Bayonne, heeft zich gedragen naar het woord van de apostel : hij weigerde deel te nemen aan de georganiseerde bevraging en redde daardoor de eer van de H. Kerk waarvan hij de bedienaar is.

In plaats van de vuile was intern te doen – want de Kerk heeft daarvoor haar eigen “politie” – wierp Mgr. de Moulins-Beaufort, president van de bisschoppenconferentie, zich op de knieën voor de vertegenwoordiger van de Franse staat. Hij legde zich neer bij een rapport dat zonder enige controle opgesteld werd en wou zelfs de meest onwaarschijnlijke cijfers die het bevat – niet minder dan 216.000 gevallen van misbruik van jongeren ! – niet in twijfel trekken. Wat hij voorstelt, is een financiële schadeloosstelling geval per geval, zoals Sauvé hem ingefluisterd heeft, waardoor deze bisschop zich aan handen en voeten gebonden uitlevert aan de wereld.

En die wereld zal vervolgens de Kerk uitleveren aan de tribunalen van de Republiek voor geschillen waar geen eind aan komt.

In november kwamen de bisschoppen bijeen in Lourdes. Zij kwamen er tot het besluit dat al het gebeurde de « *institutionele verantwoordelijkheid van de Kerk* » is en dat de « *systematische dimensie van de misdaden* » dient onderstreept te worden. Wat bedoelen zij daarmee ? Dat de schuld ligt bij de Kerk zelf of beter bij een bepaald Kerkmodel. Het zijn niet de misbruikplegers die ontrouw zijn geworden aan de Kerk, neen, het is de Kerk zelf die schuldig is omdat zij bepaalde eisen aan haar “personeel” opgedrongen heeft ! En natuurlijk gaat het dan om de Kerk van vroeger, van vóór Vaticanum II, de Kerk van het Concilie van Trente, van de pauselijke onfeilbaarheid en van de H. Pius X.

De verklaring gegeven door een van de Franse prelaten ligt helemaal in de lijn van het bovenstaande : « *Elk gesloten, geïdealiseerd, gesacraliseerd systeem vormt een gevaar. Seksuele en financiële misbruiken worden dan mogelijk.* »

Volgens de Franse bisschoppen is de vijand... het klerikalisme. De uitleg die de aartsbisschop van Straatsburg geeft, is typerend : « *Een van de fac-*

Op 5 oktober 2021 overhandigde Jean-Marc Sauvé het eindrapport van zijn « onafhankelijke onderzoekscommissie » aan Mgr. Eric de Moulins-Beaufort, voorzitter van de bisschoppenconferentie van Frankrijk.

*toren die eigen zijn aan de katholieke Kerk is de gewichtige sociale positie die de geestelijkheid in het Westen bekleedde. Daar waar de clerus minder machtig was (sinds de Franse Revolutie...), minder omkaderend (sinds de scheiding van Kerk en staat...) en minder talrijk (sedert Vaticanum II...) waren er minder misbruiken. » Wat een leugenaar ! « *We moeten bijgevolg afstappen van bepaalde voorstellin-**

gen van de Kerk die niet meer aangepast zijn aan de hedendaagse realiteit, in het bijzonder de idee van de Kerk als volmaakte maatschappij. » Inderdaad : niemand die het in zijn hoofd haalt onze huidige bisschoppenconferentie van heiligheid te verdenken ! *« Het interne klerikalisme is een van de wortels van het seksuele misbruik »,* besluit deze “kerkcleraar”.

En zo treden onze bisschoppen paus Franciscus bij, die al langer te keer gaat tegen het “klerikalisme” : *« Niet de clerus is het probleem, wel het klerikalisme »,* zei hij al tijdens een toespraak in december 2016.

EEN OPSTEKER VOOR... VATICANUM II !

Het rapport-Sauvé heeft slechts één doel : op een zagezegd wetenschappelijke manier, met veel statistieken, aantonen dat de beginselen waarop de Kerk vroeger gebouwd was systematisch perverse geestelijken voortbracht. En onze bisschoppen gaan daar maar al te graag mee akkoord ! Is dat de reden waarom de cijfers van Sauvé zo klakkeloos aanvaard worden ?

De absolute prioriteit is dus om deze beginselen voorgoed te liquideren en de principes van Vaticanum II krachtadig op te leggen. Weg met de piramidevormige structuur van de Ene Kerk, weg met de religieuze geloften, weg met de geestelijke leiding. En leve de synodale Kerk waarin alle plaatselijke Kerken hun eigen weg gaan, leve ook de bevordering van leken in de parochies. Dat komt uiteindelijk neer op de hervorming die paus Franciscus wil doordrijven met zijn synode over de synodaliteit, die volop in voorbereiding is.

Als het klerikalisme zo gevaarlijk is en de promotie van de leken de oplossing, hoe komt het dan dat het rapport gewag maakt van 114.000 gevallen van misbruik van minderjarigen gepleegd door leken « in kerkelijke zending » ?

Merken we ook op dat men blijkbaar het grootste aantal schuldigen vindt in de nieuwe religieuze gemeenschappen en niet in de traditionele. Dat betekent dat er in die traditionele gemeenschappen dus principes bestaan die helpen tegen de ondeugd.

De « onafhankelijke onderzoekscommissie » mist de bovennatuurlijke aard van de Kerk en analyseert haar als een gewone menselijke instelling. Niet verwonderlijk voor republikeinse functionarissen. Het schandaal is echter dat de Franse bisschoppen daarin meegaan ! De rol van de H. Geest, de trouw aan het geloof, het onderricht van de waarheid, de zuiverheid, de nederigheid, de devotie tot de H. Maagd, de genade van de sacramenten, het belang van de geestelijke overheden om de gelovigen te wijzen op boete en offers : niets van dat alles wordt in rekening gebracht. Met geen woord wordt gerept over de goede God, Onze Heer Jezus Christus of Onze-Lieve-Vrouw.

En het is juist dat traditionele geloof van altijd dat in de aanloop naar het Tweede Vaticaans Concilie uitgehold werd en op losse schroeven kwam te staan, waarna het door deze kerkvergadering

officieel voor achterhaald werd verklaard. En net toen begonnen de schandalen, want de ketterse en progressistische beginselen van het model dat onze bisschoppen nu definitief willen opleggen, hebben de bronnen van de genade doen opdrogen.

DE ROTTE VRUCHTEN

VAN EEN NIEUWSOORTIG PRIESTERSCHAP

Onze vader, abbé de Nantes, voorzag tien jaar na het Concilie al wat ons vandaag overspoelt :

« Het nieuwe type priester dat Vaticanum II wou opleggen, was de aankondiging én de oorzaak van wat er zou gebeuren : de onherroepelijke verdwijning van de priesterstand en het opduiken van schandalen op een schaal zonder voorgaande.

« Het Concilie was obsessief bezig met twee zaken : enerzijds de bevordering van het episcopaat, dat beschouwd werd als de hoogste priesterlijke wijding, rechtstreeks geërfd van de apostelen en daardoor een soeverein college vormend (met de paus !) ; anderzijds de bevordering van de leken, het “volk Gods”, begiftigd met een profetisch, priesterlijk en koninklijk charisma en daardoor bekleed met een onvervangbare zending.

« Over de priesters werd slechts “en passant” gesproken, tot het op een mooie dag duidelijk werd dat men zonder hen niets zou kunnen bereiken. Het was belangrijk om de priesters geestdriftig te maken voor het “aggiornamento” waarvan zij de onmisbare uitvoerders moesten worden. En dus deed men helemaal op het einde van het Concilie, in oktober 1964, zijn best om een veelbelovende mutatie van de priester uit te vinden. Twee conciliaire decreten hebben het daarover : PRESBYTERORUM ORDINIS en OPTATUM TOTIUS. De commentaren van de toenmalige bisschoppen waren lyrisch, maar de realiteit was het complete failliet van al die hersenschimmen.

« Hoe zag dat nieuwe type priester er uit ? Het was het tegendeel van de priester volgens het Hart van God, gedefinieerd op het Concilie van Trente en geïllustreerd door zoveel heiligen. Het “pastoraat”, uitgevonden door Luther en dan opnieuw ontdekt door Vaticanum II, is de antithese van het katholieke priesterschap. De priester moest weggehaald worden van bij het altaar en uit de biechtstoel, in plaats van de eredienst en de sacramenten moest de zending centraal staan. Het theocentrisme moest anthropocentrisme worden, de dienst van God moest plaatsmaken voor de dienst van de wereld...

« De schandalen die vandaag in de Kerk aan de oppervlakte komen, zijn de rotte vrucht van deze fundamentele ommekeer » (CRC nr. 54, 1972).

Heet van de naald : de Franse Republiek is blijkbaar zo tevreden over de slaafse onderdanigheid van Mgr. de Moulins-Beaufort dat de minister van Binnenlandse Zaken hem op 6 december jl., twee maanden na het kritiekloos in ontvangst nemen van het rapport-Sauvé, het Légion d'honneur op de borst spelde...

broeder Bruno van Jezus-Maria

WE MOETEN DE MOSLIMS BEKEREN

DERDE INTERVIEW MET BROEDER BRUNO BONNET-EYMARD

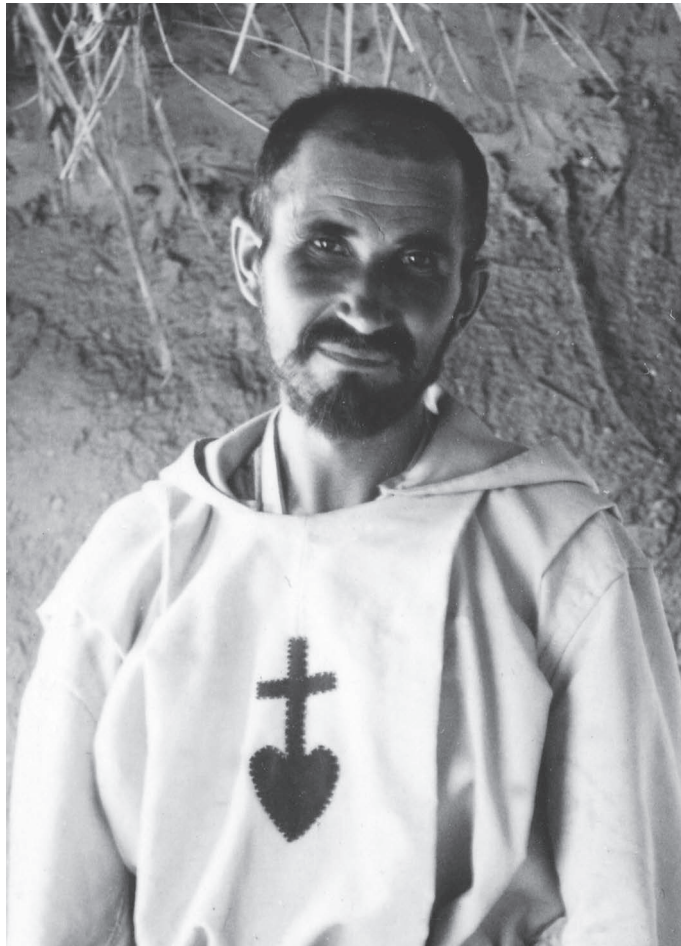
In het verleden werd al te vaak beweerd dat het uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk is om de moslims te bekeren tot het christendom. In dit laatste interview over de Koran en de islam weerlegt broeder Bruno Bonnet-Eymard die bewering met klem. Hij verwijst naar het gedachtegoed van de Z. Charles de Foucauld (1858-1916), de « universele broeder », die te midden van de mohammedanen leefde en hen door en door kende.

BROEDER Michel-Marie : Broeder, in de twee vorige interviews hebt u ons doen begrijpen hoe zinloos een dialoog en een verstandhouding met de islam zijn als die miskennen wat de ware aard van deze godsdienst is : een antichristelijke ketterij die beweert de ultieme openbaring van God te zijn. U hebt ons uitgelegd dat onze verkeerde houding de islam toelaat om in zijn al dan niet bedekte oorlog tegen de christenheid te profiteren van alle gelegenheden die onze afvallige en decadente maatschappij biedt.

De logische conclusie die uit die vaststelling voortvloeit, is dan ook dat het dringend nodig is ons eigen katholiek geloof te herstellen om de islam te bestrijden en de moslims te bekeren. Dat thema moeten we vandaag aansnijden, in de hoop dat we over afzienbare tijd de “historische gemeenschap” die wij met hen vormden en die wij verraden hebben – eerder dan dat zij ze hebben verworpen – kunnen restaureren.

In uw boek over pater de Foucauld schrijft u : *« Op het ogenblik waarop Frankrijk geconfronteerd wordt met het islamitisch geweld in het hart zelf van ons land, op het moment waarop een ongebreidelde oecumene zelfs binnen de Kerk “één God voor drie godsdiensten” predikt, blijven de geschriften van Charles de Foucauld brandend actueel, want zij vormen een volledige doctrine van evangelisatie en kolonisatie van Noord-Afrika. »*

Broeder Bruno : Inderdaad ! Die geschriften van pater de Foucauld vallen samen met het pontificaat van de H. Pius X, die bij zijn veroordeling van de christendemocratie (*LETTERE SUR LE SILLON*, 1910) de aanbeveling deed dat Kerk en staat in harmoni-

DE Z. CHARLES DE FOUCAULD
wordt op 15 mei 2022 heilig verklaard.

sche samenwerking terug de oude instellingen zouden oprichten die eeuwenlang hun kracht en hun grootsheid hebben uitgemaakt. *« Nooit zal men de stad anders opbouwen dan God ze gebouwd heeft... »* Abbé de Nantes merkte op dat de visie van pater de Foucauld inzake de missionering en kolonisatie van Noord-Afrika precies dezelfde was als wat de H. Pius X aanraade voor Frankrijk.

Broeder Michel-Marie : En wat geeft u de zekerheid dat zoiets mogelijk zal zijn, broeder ?

Broeder Bruno : De komende triomf van het Onbevlekt Hart van Maria ! Ik weet het, de toekomst ziet er somber uit : wij moeten heel wat incasseren van de islam die wij in onze dwaasheid zo begunstigd hebben... Maar op het einde zal Zij

de overwinning behalen. Uiteindelijk zal Zij het zijn die de moslims bekeert. Niet een kruistocht, zelfs niet onze wetenschappelijke demonstraties in verband met de Koran, maar de macht van haar Onbevlekt Hart dat een mysterieuze aantrekking uitoefent.

Broeder Michel-Marie : Dat wil toch niet zeggen dat wij van onze kant werkeloos moeten toekijken...?

Broeder Bruno : Zeker niet ! Integendeel, we zullen veel meer werk hebben dan nu, want we zullen de uitingen van de devotie die God wil instellen in de wereld ter ere van het Onbevleete Hart van Maria moeten vermenigvuldigen. We zullen bv. haar beeld in processie moeten ronddragen ! En dan zullen we zien hoe de massa's naar haar toestromen, zoals tijdens de wereldwijde tocht van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima in 1948-1949. Toen heeft zij in de moslimlanden, van Marokko tot Caïro, in zwart Afrika en in Azië, een buitengewone geestdrift opgewekt vanwege moslims die haar eer kwamen

betuigen, die geschenken aanboden, de processies bijwoonden. Er waren bekeringen !

En dat was niets nieuws. De H. Maagd Maria heeft altijd de moslims van goede wil aangetrokken, ik heb dat gezien in de basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van Afrika [de kathedraal van Algiers – *red.*] toen ik daar in mijn jonge jaren was. Zij is het die, eerst en vooral door onze eigen bekering, de bekering van de mohammedanen bij ons zal mogelijk maken. We kunnen ons niet voorstellen wat de triomf van het Onbevlekt Hart van Maria zal zijn ! Het zal buitengewoon zijn !

Broeder Michel-Marie : Mijn volgende vraag is dan allicht wat achterhaald... Ik wou u vragen wat we nu voor eens en voor altijd moeten denken van de wijdverspreide overtuiging dat de moslims niet te bekeren zijn ?

Broeder Bruno : Dat is een oud verhaal uit de tijd van burgerkoning Louis-Philippe van Orléans, na de verovering van Algerije door onze laatste echte koning, Charles X, in 1830. Onze eerste ervaringen in Algerije hebben het tegendeel bewezen ! Er bestaan massa's getuigenissen van de verbazingwekkende vriendelijkheid van de mohammedanen tegenover onze priesters en vrouwelijke religieuzen, aan wie ze onmiddellijk hun kinderen wilden toevertrouwen. In grote menigten kwamen ze naar de godsdienstige ceremoniën, vroegen ze aan de bisschop van Algiers om als scheidsrechter in hun geschillen op te treden... Ik heb het zelf meegemaakt tijdens mijn militaire dienst als *méhariste* (kameelruiter). Ze zagen mij eerder als *marabout* (heilige man) dan als *méhariste* : *marabout-méhariste*.

Broeder Michel-Marie : Vandaag is het de Kerk zelf die hen niet meer wil bekeren ! Veel bekeerlingen uit de islam of moslims die christen willen worden, stoten vaak op kilte en desinteresse in de Kerk zelf.

Broeder Bruno : Dat is werkelijk tragisch, want werken aan hun bekering is juist de bestaansreden van de Kerk ! In plaats daarvan verkiest men met hen te « dialogeren » zoals het conciliedocument *NOSTRA AETATE* aanbeveelt... Dat komt neer op het ontkennen van de kwaadwilligheid en de verharding van de islam, waardoor wij de catastrofe over ons afroepen. Pater de Foucauld had vijftig jaar vóór het Concilie al perfect ingeschat hoe “gepantserd” de islam is. En toch had hij een absoluut vertrouwen in het verlossend Bloed van Onze Heer Jezus Christus, dat voor alle mensen vergoten is. Daarin ligt ook vandaag ons vertrouwen en dus volharden wij, temeer omdat wij weten dat de Onbevleete Ontvangenis de Middelaars van die genade is.

Broeder Michel-Marie : Hoe zal de toekomstige bekering van de moslims er dan uitzien ? Charles de Foucauld dacht dat de bekering van de grote massa een zaak van lange adem zou zijn, omdat zij eerst door ons moeten opgevoed worden alvorens zij in staat zijn de leegte van hun eigen geloof in te zien en de rijkdom van het onze. Ik citeer uit een brief van hem aan de schrijver René Bazin, gedateerd juli

BELGIË EN ZIJN KOLONIE

Ook wij lieten in 1960 onze kolonie Belgisch-Congo op een laffe manier in de steek. De Congolezen waren geen moslims, maar heidenen. Samen met de beschaving brachten wij hen het christendom.

Tussen de twee Wereldoorlogen « werd België na Frankrijk het tweede grootste missionaire land ter wereld, met in 1923 meer dan 2700 religieuzen in de missies en in 1939 zelfs bijna 5000 ! De helft van hen was actief in onze kolonie. Daar waren niet minder dan 67 congregaties aanwezig, 14 mannelijke en 53 vrouwelijke. Al die arbeiders in de wijngaard van de Heer werden gedreven door hun diep geloof, een geloof dat bergen kon verzetten. “*Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven*” : in die tijd werd het woord van Jezus nog niet in twijfel getrokken en waren er geen vijftientig waarheden. De katholieke Kerk, en zij alleen, bracht het heil en kon de zielen redden ! » (uit : *BELGIË EN ZIJN KOLONIE. DE WAARHEID IN ERE HERSTELD*, uitgave KCR, 2020).

Het vertrek van onze landgenoten stortte Congo-Zaire in de grootst mogelijke ellende. De recente ont-hullingen van *DE STANDAARD* over de wijze waarop de clan-Kabila het land letterlijk heeft leeggeroofd, spreken boekdelen. Ooit zal ook België moeten terugkeren naar zijn kolonie om de draad opnieuw op te nemen !

1916 : « *Het gaat er niet om hen in een oogwenk of met geweld te bekeren. Dat moet gebeuren op een tedere manier, discreet, door overredingskracht, het goede voorbeeld, een degelijke opvoeding en opleiding. Het moet gebeuren dankzij nauwe en hartelijke contacten die vooral het werk moeten zijn van Franse leken, die veel talrijker zijn dan de priesters en een inniger contact kunnen hebben.* »

Of nog, in een schrijven aan zijn nicht Marie de Bondy in juni 1908 : « *Het is noodzakelijk dat dit land overspoeld wordt met mannelijke en vrouwelijke religieuzen en met goede christenen die in de wereld blijven om al die arme mohammedanen te benaderen. Ze moeten rustig naar hen toegaan, hen onderrichten en beschaven en wanneer het dan werkelijk geciviliseerde mensen zijn geworden, moeten ze van hen christenen maken. Van de moslims kan men niet eerst christenen maken om hen daarna pas te beschaven. De enige mogelijke weg is de trage weg : eerst onderwijzen en beschaven, daarna bekeren.* »

Broeder Bruno : Ja, dat was de stand van zaken in 1910, aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog. Maar in 1962 was dat programma van instructie en beschaving al heel ver gevorderd ! We moeten de draad van Frans-Algerije terug opnemen, die gebroken werd door twee gelijktijdige gebeurtenissen : het ver-raad van De Gaulle en de Hervorming van Vaticanum II. Op 1 juli 1962 liet president De Gaulle Algerije in de steek en op 11 oktober 1962 liet het Concilie de traditionele katholieke godsdienst vallen, met de vernietiging van de missionaire geest tot gevolg.

Pater de Foucauld had vijftig jaar vroeger bij de moslims geen andere middelen dan zijn onvergetelijke glimlach, zijn weldaden, zijn gastvrijheid en het voor-

beeld van de evangelische deugden die hij beoefende. Maar nu moeten we de draad terug opnemen door de stichting van gebedsgemeenschappen van heilige contemplatieve religieuzen, zoals hij er verlangde : gemeenschappen die zich wijden aan de verering van het Allerheiligste Sacrament en even eenvoudig leven als de allerarmsten. Dat is het voorbeeld dat hij ons gegeven heeft ; we hoeven slechts in zijn voetstappen te treden. Voor ons in het Frankrijk van vandaag is dat de enige manier om de grote massa van de moslims die ons overspoelen te raken.

Broeder Michel-Marie : En hoe staat het met de rol van de leken ? Pater de Foucauld verlangde ernaar dat de mohammedanen in contact zouden komen met goede christenen. Hij had zelfs een vereniging gesticht, de « Vereniging van de broeders en zusters van het H. Hart van Jezus, verzameld voor de beleving van de evangelische deugden, de devotie tot het Allerheiligste en de bekering van de ongelovigen ». Zo wou hij de christelijke godsdienst doen liefhebben, « *minder door goede raad dan door het voorbeeld, de broederlijke affectie en de goedheid* ».

Broeder Bruno : Inderdaad. Het doel van die vereniging was de evangelisatie van de ongelovigen in onze kolonies. Maar met welke middelen ? Eerst en vooral door onszelf te bekeren en een evangelisch leven te leiden naar het model van de H. Familie in Nazareth : Jezus, Maria, Jozef. Zo kunnen we missionaris worden in Frankrijk of elders door de liefde van het Hart van Jezus uit te stralen naar onze naasten en burens, christelijk of niet. En ik voeg er aan toe : ook de liefde van het Onbevlekt Hart van Maria. Onze *Falanx van de Onbevleete* wil de waardige erfgenaam zijn van die vereniging, door de wil van God, namelijk de vestiging in de wereld van de devotie tot het Onbevlekt Hart van Maria.

Broeder Michel-Marie : Het is echt een genade zo in de voetsporen van de Z. Charles de Foucauld te kunnen stappen ! U hebt ons een artikel voorgelezen verschenen in *VALEURS ACTUELLES* waarin staat dat de staatsveiligheid tussen de 150 en de 200 *no-go zones* op ons grondgebied in kaart heeft gebracht, die zij aanduidt als « islamitische etnische enclaves ». Vooraleer we daar een christelijke kluis kunnen stichten, moet toch eerst de orde in ons eigen land hersteld worden ?

Broeder Bruno : Dat spreekt voor zich. Maar weet u, die zones, dat is niets nieuws. Het gaat om de *bled es-siba*, het « land van de anarchie », waar illegale handel, roof en moord schering en inslag zijn onder het mom van beschaving. Charles de Foucauld heeft die gebieden ook geëxploreerd als ontdekkingsreiziger in Marokko. De overheid moet eindelijk aan onze politie de middelen geven om de buitenwijken van onze grote steden duurzaam en definitief te zuiveren en er de rust te doen terugkeren. In Frans-Algerije vroeger was dat de taak van de officieren van de inlandse aangelegenheden. En heel belangrijk : opdat die « pacificatie » definitief zou zijn, moeten de christenen zelf hun katholieke geloof terugvinden zodat ze kunnen meewerken door hun devotie tot het Onbevleete Hart.

Broeder Bruno : « Pater de Foucauld had een absoluut vertrouwen in het verlossend Bloed van Onze Heer Jezus Christus, dat voor alle mensen vergoten is. » Pakistaanse christenen in Lahore (2018). In het grote moslimland Pakistan (220 miljoen zielen) leven twee en een half miljoen christenen, van wie de helft katholiek is. Zij worden om hun geloof zwaar vervolgd.

Broeder Michel-Marie : De grote meerderheid van de moslimjeugd in Frankrijk loopt school in onze gesecculariseerde scholen. Een deel gaat ook naar privéscholen, als de ouders dat kunnen betalen...

Broeder Bruno : Het spreekt voor zich dat heel ons onderwijs morgen in katholieke zin moet « gerestaureerd » worden. Dan pas worden de mogelijkheden geschapen om de moslims « *rustig te benaderen, hen te onderrichten en te beschaven* », zoals pater de Foucauld het formuleerde. Want nu al oefenen onze taal, literatuur en geschiedenis een grote aantrekkingskracht uit op de ziel van de besten onder hen. Dat zal nog duidelijker worden wanneer onze leraars de vrijheid zullen krijgen om het christelijke Frankrijk te doen liefhebben en bewonderen door de kleine Afrikanen, Maghrebijnen, Turken... die in hun klas zitten. Het is onze christelijke beschaving die hen zal aantrekken tot Jezus-Maria. Er bestaan trouwens mooie getuigenissen van mohammedanen die verleid werden door onze beschaving en zo tot Jezus aangetrokken werden !

Maar pater de Foucauld wist ook hoe hij een gevoelige snaar kon raken in de familiekring. Hij had een geheim : door de zusters ! Ik citeer hem : « *De katholieke vrouwelijke religieuzen zijn ertoe geroepen om de grootste rol te spelen in de evangelisatie van de mohammedanen. Niemand is beter in staat dan zij om zich te doen beminnen, vertrouwen in te boezemen, erkentelijkheid te verkrijgen. Niemand is beter geplaatst om de moslimvrouw te bereiken, die de helft van de*

bevolking uitmaakt, die de kinderen opvoedt in het vertrouwen ten overstaan van de katholieken of juist in de vooroordelen, die het wantrouwen tegenover ons voedt als wij ons niet om haar bekommeren en die onze beste bondgenoot is als wij haar de waarheid tonen. »

Broeder Michel-Marie : Alles wat u aanhaalt, is blijkbaar de eerste etappe. De pater schrijft : « *Zo zullen de moslims volwaardige mensen worden en dan pas kunnen wij er christenen van maken. »*

Broeder Bruno : Dat is omdat alleen onze christelijke beschaving echte mensen smeedt door hen te doordringen van de noodzaak om volgehouden inspanningen te leveren, te werken, eerlijk te zijn enz. Charles de Foucauld was daarvan een levend voorbeeld te midden van die bevolking.

Als het er op aankomt « mannen te smeden » dan denk ik aan de suggestie van onze vader, abbé de Nantes, om de duizenden immigranten zonder werk of inkomen op te nemen in het Franse leger. Zo zouden ze kunnen bijdragen aan de grootsheid en de veiligheid van ons land, zoals in Frans-Algerije de harki's deden die een kostbare aanvulling op onze koloniale arbeid vormden [zie kadertekst op p. 6]. Ik spreek over het leger, maar het kan ook gaan om werkzaamheden van algemeen nut. Sommigen haalden de schouders op bij dat idee van onze vader, maar het was slechts een nieuwe toepassing van wat ons koloniale genie in het verleden bereikte. Onze hedendaagse officieren en onderofficieren moeten niet onderdoen voor hun voorgangers van het *Armée d'Afrique*.

Broeder Michel-Marie : Ik heb zelf het getuigenis gelezen van een moslimsoldaat uit Mali, die zich bekeerd heeft dankzij het leger : hij hield van de geschiedenis, hij bewonderde het roemrijke verleden van zijn eenheid, het eerste regiment Jagers van Verdun. Tijdens een buitenlandse operatie had hij de gelegenheid een mis bij te wonen, waardoor hij zeer geraakt werd. Hij stelde verschillende vragen aan zijn luitenant, die hem een Evangelie gaf... Misschien zijn er soortgelijke gevallen...

Broeder Bruno : Ziet u wel ? De “verfransing” die pater de Foucauld voor onze mohammedaanse onderdanen van Noord-Afrika voorstelde, kwam daar op neer : « de zielen Frans maken » door hen te verheffen tot op ons niveau, geleidelijk aan en rekening houdend met ieders capaciteiten, via het contact met onze beschaving. Op die manier waren zij stilaan in staat om zich te bekeren.

Abbé de Nantes legde uit dat pater de Foucauld zo gelukkig was in zijn christendom dat het te lezen was op zijn gezicht, met die overrompelende glimlach. Hij was zo katholiek, zo intelligent in zijn geloof dat hij het wou overbrengen naar al die moslims van wie hij de diepe geestelijke en morele armoede zag. Hij hield van Jezus en zijn Kerk, juist zoals hij van Frankrijk hield en het was zijn verlangen dat al die arme mensen er ook van zouden houden.

Er bestaat geen ander programma voor morgen, wanneer wij ons eindelijk zullen kunnen bezighouden met aan de mohammedanen – en om te be-

HET ELLENDIGE LOT VAN DE ALGERIJNSE HARKI'S

Het Franse leger in de kolonie Algerije kon rekenen op plaatselijke hulptroepen, de harki's, die moslims waren, maar opkeken naar Frankrijk. Al in 1830, na de verovering van Algiers, waren er veel plaatselijke stammen die trouw zwoeren aan de grote mogendheid die zich over hen ontfermde en de beschaving bracht.

Hun aantal nam gevoelig toe bij het uitbreken van de Algerijnse oorlog in 1954, toen Algerijnse revolutionaire nationalistenvan het *Front de libération nationale* (FLN) een bloedig conflict begonnen om Frankrijk buiten te werken. Het Franse leger rekruteerde zeer veel harki's op contractuele basis om de Franse koloniale te beschermen en de opstand te bestrijden.

President De Gaulle, die er zich eerst toe geëngageerd had dat Algerije hoe dan ook Frans zou blijven, brak zijn woord en stemde uiteindelijk in met de onafhankelijkheid. In de akkoorden van Evian (1962) beloofde het FLN dat het de harki's ongemoeid zou laten, maar nauwelijks waren de laatste Franse soldaten en koloniale vertrokken of de jacht op de “collaborateurs” brak los. Ze werden in kampen bijeengebracht, gefolterd en afgemaakt. Men schat dat rond de tachtigduizend harki's de dood vonden, zonder dat de Franse regering een vinger uitstak om deze mensen die de kant van Frankrijk gekozen hadden ter hulp te komen.

ginnen aan al degenen die bij ons leven – al onze rijkdom te schenken : Jezus-Maria en Frankrijk.

Broeder Michel-Marie : Om te eindigen broeder, gelooft u dat Frankrijk op een dag zal terugkeren naar Noord-Afrika ?

Broeder Bruno : Zeker ! Onze vader kondigde die terugkeer al aan, maar onder voorwaarden. Ik kan niet beter doen dan hem aan te halen : « *Het is fout van te besluiten : “Het was echt niet de moeite waard...” Ja, het was zeker de moeite waard ! Zoveel inspanningen, zoveel bloed ! Maar het was beter geweest, en het zal in de toekomst beter zijn, om er naartoe te gaan in naam van het katholieke Frankrijk, om die verre volkeren te beschaven en te bekeren in de naam van de Vader en de Zoon en de H. Geest. Want in het verleden hebben wij hen onderworpen om hen daarna te verwerpen in naam van de Vrijheid, de Gelijkheid en de Broederlijkheid, die barbaarse en bloedige goden van de Republiek die overal waar zij heersen de volkeren alleen maar rampspoed brengen en de eeuwige verdoeming van hun zielen » (CRC juli 1976).*

Ik voor mij hoop daarop van ganser harte. Het zal de vrucht zijn van het bloed van de Z. Charles de Foucauld, gestorven als martelaar van de islam, en van de moedige strijd van zijn waardige zoon, broeder Georges van Jezus-Maria [de kloosternaam van abbé de Nantes – *red.*], tegen het in de steek laten van die landen en die zielen die aan onze beschavingsmissie toevertrouwd waren. Wanneer Onze-Lieve-Vrouw van Afrika het wil, zullen wij klaarstaan !

DE GRAVEN VAN VLAANDEREN OP KRUISTOCHT

Tijdens de Tweede Kruistocht (1145-1149) was het opnieuw een Vlaamse graaf die een belangrijke rol speelde: Diederik van de Elzas, die van zijn tocht naar het koninkrijk Jeruzalem de kostbare relikwie van het H. Bloed meebracht. Voor de beschrijving van dit exploit baseren we ons opnieuw op het werk van twee Nederlandstalige historici, een van vroeger en een van vandaag: Theo Luykx, die in 1947 *DE GRAVEN VAN VLAANDEREN EN DE KRUIS-VAARTEN* publiceerde (Leuven, Davidsfonds) en Edward De Maesschalck, auteur van *DE GRAVEN VAN VLAANDEREN (861-1384)*, ook verschenen bij het Davidsfonds (tweede uitgave 2019).

DIEDERIK VAN DE ELZAS EN DE TWEEDE KRUISTOCHT

VLAANDEREN ONDER DE ELZASSERS

FLANDRIA dulce solum, super omnes terra beata... » (*“Vlaanderen zoete grond, land boven alle landen gezegend”*). Zo begint het gedicht *DE LOF VAN VLAANDEREN* dat Petrus Pictor, een geestelijke uit Sint-Omaars, in 1110 neerpande. Het vertolkt de fierheid van de Vlamingen op hun graafschap, dat toen werd geregeerd door Robrecht II van Jeruzalem, held van de Eerste Kruistocht, en dat uitgegroeid was tot een benijdenswaardige regio van vrede en welvaart. De dichter, die op dat ogenblik in het buitenland verbleef, eindigt met woorden van heimwee: *“Vlaanderen, ik groet u, vroom Vlaanderen, land van de vromen. Ik groet u opnieuw, goed Vlaanderen, waar goede mensen wonen. Weer groet ik u, Vlaanderen, waar eer en trouw gedijen. Ik blijf u maar groeten, mijn Vlaanderen, land van de mijnen.”*

De bewonderde graaf werd opgevolgd door zijn zoon, Boudewijn Hapkin, « kampioen van recht en vrede » (De Maesschalck p. 163), die echter kinderloos stierf. Toen kwam opnieuw een toonbeeld van vroomheid en christelijke deugdzzaamheid aan het bewind: Karel van Denemarken, zoon van de heilige koning-martelaar Knoet en volle neef van Boudewijn Hapkin; hij zou de geschiedenis ingaan als de Z. Karel de Goede, in 1127 vermoord in de Brugse Sint-Donaaskerk terwijl hij aalmoezen uitdeelde aan de armen.

Deze dodelijke aanslag stortte Vlaanderen in de chaos van een

regelrechte burgeroorlog, want ook Karel had geen kinderen nagelaten. De strijdende partijen schoven elk hun kandidaat voor de opvolging naar voren, maar uiteindelijk was het Diederik van de Elzas (een kleinzoon van Robrecht de Fries) die in 1128 de macht greep. Onder het vastberaden bewind van de Elzassers, die uitzonderlijk lang regeerden – Diederik van 1128 tot 1168, zijn zoon Filips van 1168 tot 1191 – kende Vlaanderen niet alleen vrede en voorspoed, maar ontwikkelde het zich ook tot een gewest dat aan de spits stond van veel evoluties in West-Europa. De bevolking groeide hier sneller dan elders en maakte van de grote steden zelfbewuste centra van handel en nijverheid. De kustvlakte werd ontgonnen dankzij de grootschalige aanleg van dijken en polders. Vlamingen vonden de horizontale weefstoel uit, waardoor men sneller kon werken en veel bredere weefsels kon vervaardigen, wat van het graafschap de spil van de lakenindustrie maakte.

Onder deze dynastie bereikte Vlaanderen ook zijn maximale uitbreiding. Het graafschap reikte van de Zeeuwse eilanden in het noorden tot de Somme in het zuiden, van de Atlantische kust in het westen tot tegen Brussel en Namen in het oosten – en in het zuidoosten zelfs tot op een dagmars van Parijs. De koning

Diederik van de Elzas, graaf van Vlaanderen van 1128 tot 1168. In zijn handen houdt hij de relikwie van het H. Bloed. Schildering in de Gravenkapel van de Kortrijkse Onze-Lieve-Vrouwekerk.

van Frankrijk was de leenheer, maar de graaf van Vlaanderen zijn meest te duchten vazal met wie hij maar beter op goede voet kon staan. De koning van Engeland van zijn kant wist dat er maar één middel bestond om de opgang van zijn rivalen, de Capetingers, af te remmen: een alliantie met Vlaanderen tegen de Fransen. Zo werd het graafschap tijdens zijn Gouden Eeuw de scheidsrechter van Europa en hadden de machtige Elzassers de handen vrij om zich met de zaken van de Levant te bemoeien.

DE KRUISVAARDERSRIJKEN IN DE VERDRUKKING

In het spoor van de Eerste Kruistocht (1096-1099) waren in *Outremer*, zoals het Nabije Oosten toen werd genoemd, verschillende kleine christelijke staten ontstaan: het graafschap Edessa, het vorstendom Antiochië, het graafschap Tripoli en het koninkrijk Jeruzalem. Gedurende heel de 12de eeuw zullen die kruisvaarderstaten echter « een strijd op leven en dood moeten aanbinden, en hoe fel zij zich ook weren, tenslotte moeten zij voor de islamitische overmacht het onderspit delven en vergaan » (Luykx pp. 107-108).

De christelijke legers hadden door hun glansrijke overwinningen op de moslims en de inname van Jeruzalem een sterke reputatie van onoverwinnelijkheid opgebouwd. Er was een vastberaden en charismatische islamitische leider nodig om de volgelingen van Mohammed terug zelfvertrouwen te geven en hen te mobiliseren voor een groot antichristelijk offensief. Die leider vonden zij in de gouverneur of *atabeg* van Mosoel en Aleppo, de Seltsjoek Imad ad-Din Zengi, die carrière had gemaakt in het leger en befaamd was om zijn persoonlijke moed. Toen het centrale gezag in het Grote Seltsjoekenrijk in het begin van de 12de eeuw alsmat meer aan macht inboette ten voordele van de deelgebieden, kon Zengi zich opwerken tot heerser over een eigen rijk.

In 1135 behaalde de *atabeg* zijn eerste grote succes op de kruisvaarders: in een bliksemsnelle aanval veroverde hij nagenoeg alle bezittingen van het vorstendom Antiochië ten oosten van de Orontes. Vervolgens keerde hij zich naar de sterke Tripolitaanse vesting Montferrand. In de veldslag met de graaf van Tripoli, Raymond II, die de hulp kreeg van koning Fulco van Jeruzalem, bracht Zengi de christenen zware verliezen toe; Raymond werd gevangen genomen en Fulco vluchtte Montferrand binnen. Toen de *atabeg* vernam dat een christelijk ontzettingsleger onderweg was, bood hij Fulco – die van niets wist – de vrije aftocht aan en de vrijlating van alle gevangen christenen in ruil voor de vesting. De koning nam het voorstel gretig aan, waarop de sluwe Zengi Montferrand bezette en het oprukkend leger onverrichterzake moest afdruipe. Door deze verovering verspeelde ook het graafschap Tripoli zijn oostelijke territoria.

Edessa ontkwam evenmin aan de vijandige campagne van de Seltsjoekenleider. Hij profiteerde van de bijna gelijktijdige dood van zowel de Byzantijnse keizer als koning Fulco van Jeruzalem om in 1144 pijlsnel op te rukken naar de hoofdstad van het graafschap. Graaf Jocelin II had niet genoeg manschappen om Zengi het hoofd te bieden en vluchtte naar het wes-

telijk gelegen fort Turbessel, terwijl zijn vijand Edessa innam en alle Frankische inwoners over de kling joeg.

Nu kwam het koninkrijk Jeruzalem in het vizier van de succesvolle *atabeg*. De opvolger van Godfried van Bouillon, zijn broer Boudewijn, had zich de koningstitel aangemeten en was er in geslaagd om de kruisvaarderstaat een stevige basis te geven door de verovering van verschillende kuststeden op de moslims: Caesarea, Akko, Beiroet, Sidon en zelfs Akaba aan de Rode Zee. Boudewijn II en Fulco, die achtereenvolgens na hem regeerden, konden genieten van een tijdperk van relatieve rust en voorspoed. Het dient gezegd dat zij konden rekenen op de nieuw gestichte ridderorden, vooral de tempeliers, een geestelijk en militair genootschap dat in 1118 opgericht was door de Vlaming Godfried van Sint-Omaars. Net als gewone monniken legden zij de geloften van kuisheid, armoede en gehoorzaamheid af, maar hun opdracht bestond er in met de wapens voor de christenheid te strijden.

De plotse dood van koning Fulco ten gevolge van een jachtongeval in 1143 was echter een keerpunt. Zijn weduwe Melisende, die als regentes was aangesteld voor haar minderjarige oudste zoon, zag zich geconfronteerd met een dubbele dreiging: de Egyptische Fatimiden in het zuiden en Zengi in het noorden. Zij zag geen andere oplossing dan een beroep te doen op de paus.

SINT-BERNARDUS PREDIKT DE TWEEDE KRUISTOCHT

De val van Edessa en de noodkreet van Melisende verontrustten paus Eugenius III in hoge mate. *Outremer* was in gevaar, zoveel was duidelijk. De Opperherder richtte in 1146 een schrijven aan de leiders van de christenheid met de oproep om opnieuw naar het Oosten op te rukken, anders « *zal de moed van de vaderen teniet worden gedaan door de zonen* ». Hij benadrukte dat « *wie de verre reis volbrengt of tijdens de reis sterft, vergiffenis zal krijgen van alle zonden die hij met een berouwvol en nederig hart heeft gebiecht* ».

Op de pauselijke bul werd onmiddellijk gunstig gereageerd door de Franse koning Lodewijk VII, die al enkele maanden tevoren was begonnen met plannen voor een militaire expeditie naar het H. Land. Nu het geestelijke en het wereldlijke gezag zich allebei achter het initiatief schaalden, leek de nieuwe kruistocht onder een gunstig gesternte van start te kunnen gaan.

In opdracht van de paus werd de H. Bernardus van Clairvaux, de cisterciënzerabt die met zijn persoonlijkheid, visie en heiligheid de hele 12de eeuw domineert, de grote prediker van de Tweede Kruistocht. Voor paasdag 1146 riep Bernardus vorsten en edelen bijeen in Vézelay, aan de voet van de heuvel die bekroond werd door de schitterende romaanse abdijkerk van *Sainte-Marie-Madeleine*. De voornaamste aanwezige was de koning van Frankrijk, die zijn jonge echtgenote Eleonora, erfgename van het machtige hertogdom Aquitanië, had meegebracht. Bernardus sprak met zoveel vuur en overtuigingskracht dat de meeste toehoorders al ter plekke een stoffen kruis op hun tuniek wilden naaien. De abt van Clairvaux deelde die kentekenen zelf uit. « Hij

De toestand van de kruisvaarderstaten in het Nabije Oosten aan de vooravond van de Tweede Kruistocht.

zaaide de kruisen eerder dan ze te geven», tot in het holst van de nacht, aldus tijdgenoten over het onbeschrijflijke enthousiasme dat in Vézelay heerste.

Daar bleef het niet bij. Bernardus schreef vervolgens brieven naar de oversten van alle abdijen van zijn orde en naar de grote vazallen van de kroon. Het resultaat was dat in de daaropvolgende maanden tienduizenden vrijwilligers in Frankrijk gemobiliseerd werden, in alle klassen van de maatschappij. De geestdrift was even groot als ten tijde van de Eerste Kruistocht.

« Ook naar Vlaanderen is de onvermoeibare monnik in de herfst van 1146 afgezakt, om er een talrijke schare voor zijn kruisvaart te winnen » (Luykx p. 120). Het tekent het belang van het graafschap. Over Atrecht reisde Bernardus naar de abdij van Sint-Omaars en vandaar naar Ieper, waar hij overlegde met graaf Diederik van de Elzas over de organisatie van de komende kruistocht. Samen vervolgden ze hun weg naar Veurne en daarna Brugge. Vervolgens « bezocht de abt van Clairvaux de grote abdij van Affligem [...]. Volgens een vrome overlevering werd hij daar, toen hij in de kapel boog vóór het beroemde beeld van Onze-Lieve-Vrouw, door haar toegesproken met de groet "Salve, Bernarde." Hij schonk toen aan de Affligemse monniken zijn staf en zijn kruis, die ze eeuwenlang eerbiedvol bewaarden » (*ibid.* p. 121).

Op het einde van datzelfde jaar was Bernardus in het Duitse rijk, waar hij Rooms-koning Koenraad III van Hohenstaufen (hij zou nooit tot keizer gekroond worden) probeerde warm te maken voor de grote onderneming. De monarch aarzelde, maar toen de heilige abt tijdens

de rijksdag in de Dom van Spiers het woord nam en Koenraad aanvuurde, ging die tegen alle verwachting in overstag; hij nam het kruis aan, wat volgens de abt zelf « *het grootst denkbare mirakel* » was.

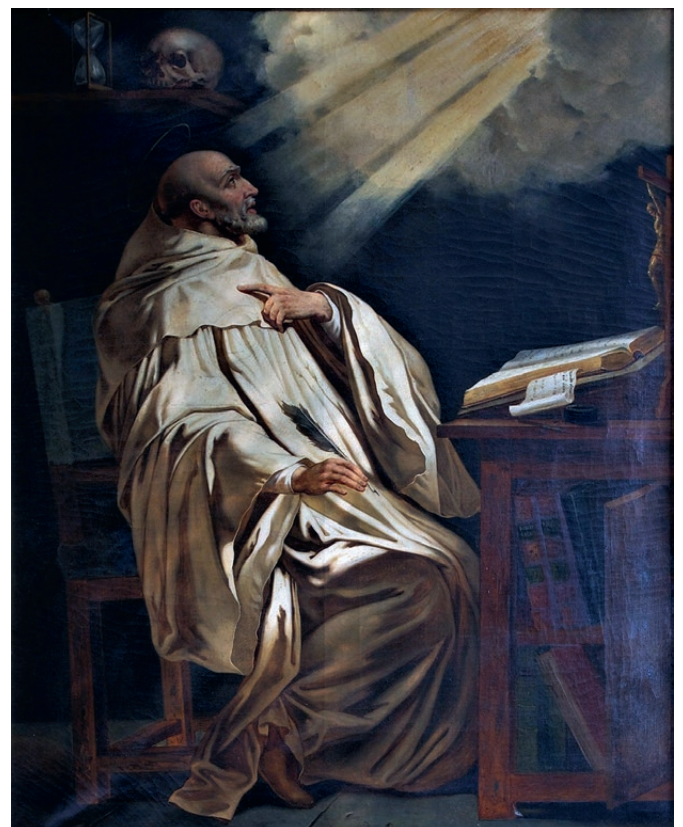
Koning Lodewijk van Frankrijk en Rooms-koning Koenraad brachten ieder een leger van zo'n zeven-tigduizend man op de been. Voor hoeveel strijders graaf Diederik zorgde, is niet bekend; in elk geval sloten de Vlamingen zich zoals tijdens de Eerste Kruistocht aan bij het Franse leger van hun suzerain.

DIEDERIKS BANDEN MET JERUZALEM

« Geen enkele graaf van Vlaanderen is er, die zo herhaaldelijk de weg naar het Oosten is opgegaan: tot viermaal toe zal hij in de loop van zijn regering de lange en moeilijke tocht ondernemen » (Luykx p. 116).

De reden voor die belangstelling was in de eerste plaats van familiale aard: de tweede echtgenote van Diederik van de Elzas, Sibylla, was namelijk een dochter van koning Fulco van Jeruzalem. Als schoonzoon van de belangrijkste vorst van *Outremer* lag het voor de hand dat de Vlaamse graaf zich persoonlijk betrokken voelde bij de lotgevallen van de kruisvaarderstaat, die moeizaam probeerde te overleven midden een zee van ongelovigen.

De eerste keer dat hij het H. Land aandeed, was in de zomer van 1139. Hij werd toen begeleid door zijn vrouw en een kleine groep ridders. Het ging om een beleefdheidsbezoek en het koppel werd hartelijk ontvangen. Koning Fulco « had echter met zovele moeilijkheden te kampen, dat hij zijn schoonzoon verzocht zijn weinig talrijke, doch frisse Vlaamse rid-

DE H. BERNARDUS VAN CLAIRVAUX,
de drijvende kracht achter de Tweede Kruistocht.

Schilderij door François Vincent Latil naar Philippe de Champaigne (Parijs, kerk van Saint-Etienne-du-Mont)

ders tegen de Muzelmannen aan te voeren » (Luykx p. 117). Een bende Turken stak geregeld vanuit het gebergte de Jordaan over om de christelijke streken te plunderen en Fulco wou daar een eind aan maken. Diederik aanvaardde de opdracht en slaagde er in de rovers onschadelijk te maken.

Het was zijn eerste exploot in het Oosten. Hij had duidelijk de smaak te pakken, want drie jaar later vertrok hij opnieuw naar het H. Land. Over die tweede tocht weten we verder niets met zekerheid. Amper zes jaar later, in 1148, zou de Elzasser opnieuw aan de oostelijke oever van de Middellandse Zee staan voor de Tweede Kruistocht.

DE OPMARS

Koenraad van Hohenstaufen en zijn Duitse ridders gingen het eerst op weg. Hun vertrek was vastgesteld voor Pasen 1147, maar om allerlei praktische redenen werd het uiteindelijk mei. Zij trokken over Mainz en Regensburg naar Hongarije om vervolgens het noorden van de Balkan te doorkruisen: Belgrado, Sofia, Adrianopel (*Edirne*). In de zomer stonden zij voor de poorten van Constantinopel.

De Franse kruisvaarders, onder leiding van koning Lodewijk VII, bliezen verzamelen in Metz en vatten de tocht aan in juni. Zij volgden dezelfde route als de troepen van het H. Roomse rijk, met het gevolg dat er in Hongarije moeilijkheden rezen inzake ravitaillering. Het feit dat de echtgenote van de vorst, de frivole Eleonora, de tocht meemaakte samen met haar talrijke gevolg van hofdames en kamermeisjes, zorgde voor vertraging... en voor een vaak liederlijke sfeer: « *castra non casta* » ("kampementen waar weinig kuisheid heerste"), noteerden de kroniekschrijvers afkeurend. Nam ook Sibylla, de vrouw van graaf Diederik, aan de militaire onderneming deel? Luykx zegt van wel, maar De Maesschalck ontkent het; volgens hem bleef Sibylla achter om in Vlaanderen het regentschap waar te nemen (p. 217).

Het was begin oktober toen de Fransen, en dus ook onze graaf, eindelijk in de Byzantijnse hoofdstad arriveerden. De *basileus*, Manuel I Komnenos, stond nog vijandiger tegenover de "Franken" dan zijn voorganger ten tijde van de Eerste Kruistocht. Hij was een ambitieuze keizer die streefde naar de restauratie van de oude glorie van het rijk op militair, economisch en cultureel vlak en die daar daadwerkelijk ook voor een groot deel zou in slagen. Manuel Komnenos zag niet alleen de Seltsjoeken als een bedreiging, maar ook de katholieke kruisvaarderstaten in *Outremer* die gezagsaanspraken van een schismatieke keizer absoluut niet aanvaardden. De intriges, de tegenkanting en het verraad van de *basileus* zouden bij de kruisvaarders diepe wonden slaan en verklaren voor een belangrijk deel waarom de Vierde Kruistocht in 1204 zou leiden tot de brutale inname en plundering van het vijandige Constantinopel.

CATASTROFE BIJ DORYLEUM

Luykx is formeel: « Het staat vast dat Manuel Komnenos door zijn trouweloos gedrag in hoge mate schuld had, niet alleen aan de ondergang van het

Duitse leger, doch ook aan de talrijke moeilijkheden waaraan het Frans-Vlaamse leger het hoofd te bieden had » (p. 123). We weten dat de *basileus* een geheim verdrag gesloten had met de sultan van Rûm, een deelrijk van de Seltsjoeken dat het grootste deel van Anatolië besloeg; zowel Luykx als De Maesschalck maken er melding van. Met dat verbond wou de keizer verhinderen dat de Latijnen nog meer gebieden in het Oosten zouden veroveren. Maar is het geen grof schandaal dat een christelijke heerser samenspande met de ongelovigen om andere christenen stokken in de wielen te steken?

Al onmiddellijk bij de aankomst van de troepenmacht van het Duitse rijk bij de wallen van Constantinopel kwam het tot hoog oplopende spanningen en zelfs schermutselingen met de Byzantijnen. Dat Koenraad van Hohenstaufen vlakaf weigerde om leenhulde te brengen aan de *basileus* hielp de zaken natuurlijk niet vooruit, maar de Byzantijnse heerser behandelde hem rondt als een vijand die er zou op uit zijn de hoofdstad in te nemen. Het eindigde er uiteindelijk mee dat de westerlingen met boten overgezet werden naar de overkant van de Bosporus, zonder dat zij in staat waren geweest om voldoende voorraden in te slaan.

Het was intussen oktober. De kruisvaarders van het Duitse rijk kozen voor een route dwars door Anatolië om naar het koninkrijk Jeruzalem op te rukken. De Byzantijnse gidsen die hen begeleidden, verzekerden hen dat ze slechts voor acht dagen proviand nodig hadden: een bewuste misleiding, want de tocht tot Antiochië vereiste minstens drie weken. Bovendien verdwenen de onbetrouwbare gidsen op een nacht allemaal en stonden de westerse krijgslieden er alleen voor... Ze kwamen slechts moeizaam vooruit door het woeste, onherbergzame bergland en leden al snel gebrek aan voedsel en drank.

Bij Doryleum – net de plaats waar de ridders van de Eerste Kruistocht een grote overwinning hadden behaald – werd het uitgeputte leger van Koenraad misleid door een sluw manoeuvre van de Seltsjoeken. Bereden boogschutters schoten pijlen op de kruisvaarders af en namen dan snel de vlucht, waarop ze achtervolgd werden door de ridders te paard. Ver weg van de eigen infanterie werden de christelijke strijders omsingeld door een groot Turks leger en verslagen. Daarop keerde de vijand zich tegen het westerse voetvolk, dat geen schijn van kans had en tijdens de vlucht ongenadig werd neergesabeld. De Rooms-koning zelf geraakte gewond en kon maar op het nippertje Nicea bereiken. De vernedering was compleet: men schat dat 65 % van zijn manschappen de dood gevonden had.

DE MOEIZAME TOCHT VAN HET FRANS-VLAAMSE LEGER

In Nicea stootte Koenraad op de Franse koning, die op het punt stond op zijn beurt op te rukken. Geleerd door de nederlaag van de Duitse ridders koos Lodewijk VII voor de kustroute, die weliswaar langer was, maar veiliger; Koenraad en de restanten van zijn leger sloten zich bij hem aan.

De Franse koning Lodewijk VII wordt verwelkomd in Antiochië op 19 maart 1148. Miniatuur uit de 15de eeuw.

De kruisvaarders trokken langs Pergamon en Efeze en bereikten de vallei van de Meander. « Daar wordt aan Dirk van de Elzas, om reden van zijn grote dapperheid, door de kroniekschrijvers warme lof toegeswaaid: hij was het immers die op 31 oktober 1147 met zijn Vlamingen de aanvallende Turken, die zich op de zuidelijke oever van de Meander hadden genesteld, tot de terugtocht verplichtte » (Luykx p. 125).

Koenraad van Hohenstaufen en zijn troepen bleken te vermoeid om nog verder op te rukken. De Rooms-koning gaf toelating aan een groot aantal strijders om terug te keren naar Constantinopel en er Manuel Komnenos te verzekeren van zijn onderdanigheid; in ruil vroeg hij schepen om zijn leger te transporteren naar de havenstad Akko. De Franse koning trok dan maar alleen over land verder. Bij de gevaarlijke kloven van Pisidië, waar de vijand gemakkelijk in hinderlaag kon liggen, gaf hij het bevel om in zo dicht mogelijke gelederen op te rukken. Het was ondertussen januari 1148 geworden.

Ter hoogte van de berg Cadmus liep het fout. De voorhoede waagde zich te ver vooruit en verloor het contact met het gros van het leger. Dat was het moment waarop de moslims gewacht hadden: vanaf de hoogten daalde een pijlenregen neer op de Franse hoofdmacht die niet in staat was zich in de engten behoorlijk te formeren. Lodewijk VII, die de achterhoede voor zijn rekening had genomen, snelde toe op het hulpgeroep. Slechts met de grootste moeite en bewonderenswaardige persoonlijke moed kon hij het tij keren, waarbij hij zelf ei zo na om het leven kwam. Toen de voorhoede eindelijk terugkeerde, was de vijand gevlucht,

maar de westerse verliezen waren aanzienlijk. Na de doden begraven te hebben en de gewonden verzorgd, kwamen de kruisvaarders gedemoraliseerd toe in de kuststad Adalia (*Antalya*).

Nog 800 km scheidde de Frans-Vlaamse legermacht van Antiochië. Het was voor de koning duidelijk dat zelfs de kustroute nog teveel haast onoverkomelijke moeilijkheden opleverde. Hij besloot daarom de zee over te steken en vroeg aan de Byzantijnse keizer om schepen. Die kreeg hij... maar het was slechts de helft van wat beloofd was. « Gehele scharen kruisvaarders moesten te Adalia achterblijven. Lodewijk VII zelf stak met het grootste gedeelte van zijn Franse ridders over naar Antiochië en liet de zorg voor de achtergeblevenen – waaronder vele zieken – over aan graaf Dirk » (Luykx p. 126).

De Vlaamse graaf stond voor een zeer zware opdracht. « Met een handvol ridders heeft hij zich herhaalde malen, met inspanning van zijn uiterste krachten, moeten verdedigen tegen de langs alle zijden aanvallende Turken » (*ibid.*). Pas na verloop van tijd daagden nieuwe Byzantijnse schepen op, waarmee Diederik van de Elzas eindelijk op zijn beurt kon afvaren naar Antiochië. « Zeker de helft van het kruisvaardersleger was toen al gesneuveld of van ontbering omgekomen » (De Maesschalck p. 218).

EEN DWAZE EXPEDITIE ?

Vijf volle maanden na het vertrek uit Nicea arriveerde de hoofdmoot van het Franse leger in maart 1148 in Antiochië, de hoofdstad van het christelijke vorstendom dat tijdens de vorige kruistocht gesticht was. De prins, Raymond van Poitiers, die familie van Eleonora was, ontving het koninklijk paar geestdriftig. De Seltsjoekenleider Zengi was ondertussen van

Het beleg van Damascus in 1148 (miniatuur in de kroniek van Willem van Tyrus, ca. 1479). Op deze illustratie herkent men rechts Rooms-koning Koenraad met de tweekoppige adelaar, uiterst links de Franse koning Lodewijk VII met de lelievlag en bovenaan links de troepen van Aquitanië onder de roodgele leeuwenvlag, want koningin Eleonora had haar eigen vazallen meegebracht.

DIEDERIK VAN DE ELZAS EN DE RELIKWIE VAN HET H. BLOED :

WAARHEID OF LEGENDE ?

Op het Burgplein in Brugge stond in de tijd van Diederik van de Elzas een romaanse kapel, door deze graaf opgetrokken rond 1140 en gewijd aan de H. Basilius. Ze was bestemd om de huiskapel van de graven van Vlaanderen te zijn. Toen Diederik in 1148 uit het H. Land terugkeerde, lag het voor de hand dat hij de kostbare relikwie van het H. Bloed die hij ontvangen had een plaats zou geven in die huiskapel. Dus liet hij ze verbouwen tot een dubbelkapel: de onderbouw bleef de Basiliuskapel, de nieuwe bovenverdieping werd het schrijn voor de relikwie.

De eeuwen door is er nooit getwijfeld aan wat hierboven staat. Maar in 1964 publiceerde Nicolas Huyghebaert, een erudiete benedictijn, een kritische studie waaruit moet blijken dat de relikwie pas meer dan een halve eeuw later naar Brugge kwam. Ze zou na de Vierde Kruistocht (1204) vanuit het door de kruisvaarders geplunderde Constantinopel in Vlaanderen terechtgekomen zijn door toedoen van de toenmalige graaf Boudewijn IX, die het gebracht had tot Latijns keizer van Byzantium.

De stelling van Dom Huyghebaert die hij uiteenzette in *IPERIUS ET LA TRANSLATION DE LA RELIQUE DU SAINT-SANG À BRUGES* (in: *Handelingen van het Genootschap voor geschiedenis te Brugge*) sloeg in als een bom. Opmerkelijk genoeg werd ze echter algemeen bijgetreden, sterker nog: ze werd haast onmiddellijk als een axioma aanvaard. Het gevolg was dat de geschiedenis van Diederik van de Elzas en zijn relikwie nonchalant werd afgedaan als een "middeleeuws verzinsel". Alle publicaties over het H. Bloed na 1964, zonder uitzondering – en dus ook het boek van Edward De Maesschalck over de graven van Vlaanderen – hebben het over de "Diederiklegende" in contrast met

de "historische waarheid" van een overbrenging van de relikwie kort na de Vierde Kruistocht. En wellicht was het H. Bloed zelf dan helemaal niet het kostbaar Bloed van onze Verlosser, maar een Byzantijnse vervalsing om vrome zielen om de tuin te leiden?

Bij ons weten is er weinig of geen aandacht besteed aan het overtuigend artikel dat mediëvist Rinaldo Neels in 2013 liet verschijnen: *HERWAARDERING VAN DE AANKOMSTLEGENDE VAN HET HEILIG BLOED IN BRUGGE* (eveneens verschenen in: *Handelingen van het Genootschap voor geschiedenis te Brugge*). Daarin schrijft deze historicus: « Wat mij vooral opvalt, is dat alle hoofdargumenten van Huyghebaert behoren tot één en dezelfde argumentatiesoort, nl. het *argumentum e silentio* of het "argument van stilzwijgen". Binnen de historische wetenschap houdt dit in dat het niet vermelden van een belangrijk feit in documenten van een bepaalde periode kan betekenen dat dit feit toen niet bestond. Een *argumentum e silentio* heeft het grote nadeel dat zo een argument [...] steeds een interpretatie is met als bedoeld gevolg een logisch klinkende conclusie, maar het is doorgaans geen echt sluitend bewijs. »

Een voorbeeld ter verduidelijking. Filips van de Elzas, zoon en opvolger van Diederik, vermeldt in een oorkonde uit 1187 dat hij herstellingswerken liet uitvoeren aan de door brand beschadigde kapel op de Burg. Hij zegt bij die gelegenheid niets over de relikwie. Dus, zegt Huyghebaert, kunnen we daaruit afleiden dat er op dat ogenblik geen relikwie was! Ander voorbeeld: geen enkele middeleeuwse pelgrim naar Jeruzalem van wie het reisverslag bewaard bleef, maakt daarin melding van een relikwie van het Bloed van Christus in de heilige stad (maar

wel bv. van het Ware Kruis of de H. Lans); dus was die relikwie daar volgens Huyghebaert helemaal niet!

Daartegenover argumenteert Neels: « Eén grote vraag is steeds aan mij blijven knagen: hoe is het mogelijk dat zo kort na de overbrenging van het Heilig Bloed naar Brugge plots een onjuiste legende zou zijn ontstaan die zonder de minste tegenspraak 600 jaar geschiedschrijving overleeft? » Als de benedictijn gelijk heeft en de relikwie pas een dikke halve eeuw na Diederik van de Elzas in Brugge arriveerde (en dat zal wel niet in het geheim gebeurd zijn, maar met fier publiek vertoon), hoe is het dan mogelijk dat een fictief verhaal over de overbrenging door deze vroegere graaf vanuit Jeruzalem in omloop komt? En niet alleen in omloop komt, maar zonder enige tegenspraak door tientallen generaties mondeling en schriftelijk wordt doorgegeven? « Hier klopt iets niet. » En « bovendien kan ik geen enkele mogelijke reden bedenken waarom doelbewust een verkeerde historische versie zou zijn verspreid. »

Neels besluit: « Ik ben uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat er geen enkele reden is om aan te nemen dat op een korte tijd van maximum twee generaties een totaal verkeerd beeld over de aankomst van de relikwie in Brugge (hetzij bij wijze van vergissing, hetzij met opzet) in de loop van de 13de eeuw zou zijn verspreid en hiermee aan de basis zou liggen van 600 jaar foute geschiedschrijving. Volgens mij kan het wel degelijk kloppen dat Diederik van de Elzas, graaf van Vlaanderen, halverwege de 12de eeuw het Heilig Bloed naar Brugge overbracht en ter bewaring in de Heilige-Basiliuskapel achterliet. De Heilig-Bloedcultus in Brugge heeft dus wel degelijk haar wortels in de 12de eeuw. »

het toneel verdwenen, maar zijn zoon Nur ed-Din ontpopte zich tot zijn evenknie en vormde een even grote bedreiging voor het vorstendom. Waren de kruisvaarders niet naar *Outremer* gekomen om de verloren gegane gebieden van Antiochië te heroveren en het graafschap Edessa weer te bevrijden uit de moslimgreep? Alleen zo kon het koninkrijk Jeruzalem zich op termijn veiliger weten.

Een paar dagen hulde de Franse koning zich in stilzwijgen. Toen liet hij aan Raymond van Poitiers weten dat zijn reisdoel Jeruzalem was en dat hij niet naar het Oosten gekomen was voor Antiochië of Edessa. Sterker nog, hij gaf met een stalen gezicht te kennen dat hij zo vlug mogelijk wou afreizen. Het was een *coup de théâtre* die kon tellen en waarover de historici tot op vandaag al veel inkt hebben doen vloeien.

De Maesschalck houdt het erbij dat Eleonora sterk pleitte voor het plan van Raymond en haar man dus afviel, wat de koning zeer kwalijk nam en wat hem ertoe aanzette onmiddellijk naar Jeruzalem te vertrekken (p. 218). Luykx gaat een stap verder, allicht onder invloed van kroniekschrijver Willem van Tyrus, en suggereert onbetamelijk gedrag van de koningin: « Te Antiochië moet zij de jaloersheid van haar echtgenoot hebben gewekt door een te vertrouwelijke omgang met Raymond van Poitiers. Plots gaf de koning zijn leger het sein tot vertrek en dwong zijn vrouw hem te vergezellen, weg uit Antiochië » (pp. 127-128).

In juni kwam het Frans-Vlaamse leger aan in Akko en trof daar Koenraad van Hohenstaufen, die er met zijn resterende troepen door de Byzantijnen aan land gezet was. De kruisvaartleiders organiseerden een grote bijeenkomst met de voornaamste gezagsdragers van het koninkrijk Jeruzalem om de verdere strategie te bepalen, nu de focus niet meer op Antiochië of Edessa lag. Zowel de Rooms-koning

als Lodewijk VII wezen er op dat hun kruisvaartge-lofte onvoorwaardelijke steun voor de heilige stad inhield; het lag dus voor de hand dat de christelijke strijders in de eerste plaats de belangen van het Jeruzalemse koninkrijk moesten dienen.

Wat waren die belangen? Melisende, van wie het regentschap afliep, en haar ondertussen meerderjarige zoon Boudewijn pleitten voor een expeditie naar Damascus. Die belangrijke moslimstad van wel veertigduizend inwoners was in het verleden een bondgenoot van Jeruzalem geweest in de strijd tegen Zengi. Men wist dat Nur ed-Din, zijn zoon, er op uit was het emiraat Damascus te veroveren, wat een ernstige verzwakking voor het christelijke koninkrijk zou betekenen. Als de kruisvaarders er zouden in slagen de hoofdstad in handen te krijgen, dan zouden ze de Seltsjoekenleider te slim af zijn.

Kroniekschrijver Willem van Tyrus stipt aan « *dat talrijke meningen van verschillende partijen tot uitdrukking kwamen en argumenten in de twee richtingen voorgesteld werden* » (*Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*). Dat betekent dat er geen onmiddellijke eensgezindheid heerste over een aanval op Damascus. Uiteraard niet, stelt Luykx, want het plan getuigde van domme kortzichtigheid: « Het rijk van Nur-el-Din – de enige bedreiging – werd met rust gelaten en men ging zijn krachten verspillen in een onverklaarbare krijgsonderneming tegen de natuurlijke bondgenoot van het koninkrijk Jeruzalem » (p. 128). De Maesschalck is milder in zijn oordeel en zegt dat er al volop toenadering bezig was tussen de heerser van Damascus en Nur ed-Din (p. 218).

DE AMBITIES VAN DE VLAAMSE GRAAF

Het beraad in Akko eindigde met de beslissing om uit te rukken tegen Damascus. De kruisvaarders

De relikwie van het H. Bloed wordt nog altijd dagelijks ter verering aan de gelovigen aangeboden in de basiliek van het H. Bloed op de Burg in Brugge.

staken de Jordaen over ten noorden van het meer van Tiberias en naderden de midden in een vruchtbare oase gelegen stad vanuit het westen : het was hun bedoeling om voor de bevoorrading gebruik te maken van de vele hectaren aan boomgaarden rond Damascus. Maar die omheinde boomgaarden, waartussen een legermacht slechts moeizaam vooruit kon komen, werden beschermd door stevige torens van waaruit de vijand de christenen onophoudelijk bestookte met pijlen en speren.

Uiteindelijk kon het beleg dan toch beginnen op 24 juli, onder een loden zon. De Damascenen hadden intussen de hulp van Nur ed-Din ingeroepen en deden een onverwachte uitval die de kruisvaarders teruggedreef naar de boomgaarden. Het gevolg was « een nijldige guerrillaoorlog met veel hinderlagen en lijf-aan-lijfgevechten » (De Maesschalck p. 218). De hitte en de onzekerheid over de troepensterkte van de naderende Seltsjoekenleider deden de rest : al op 27 juli braken de westerlingen het beleg op.

Er was echter nog een diepere reden en dat was de onderlinge tweespalt onder de kruisvaartleiders. De schuld daarvoor lag bij niemand minder dan onze graaf Diederik, die zijn zinnen had gezet op Damascus. « Toen de stad [...] vallensgereed stond, verkreeg de Vlaamse graaf van Lodewijk VII en van Koenraad III de belofte dat, na haar inneming, het koninkrijk Damascus hem zou worden toegewezen. Dirk zou dus tot koning van Damascus worden uitgeroepen. Wellicht had hij toen reeds plannen ontworpen om aan Vlaanderen voorgoed vaarwel te zeggen en er het beleid over te laten aan zijn zoon. Zijn vrouw Sibylla, wier familie grotendeels in het Oosten woonde en wier eigen halfbroeder als koning van Jeruzalem troonde, zal hem in dit verlangen hebben gestijfd » (Luykx p. 129). De Maesschalck bevestigt het verhaal : « Hij kon het zich veroorloven in Outremer te blijven, voor zover hij een vorstendom vond dat aan zijn stand beantwoordde. Het betoverende Damascus [...] paste perfect in dat plaatje » (p. 220).

Maar het plan van Diederik viel bepaald niet in goede aarde bij de koning van Jeruzalem en zijn aanhang. Terwijl het beleg nog in volle gang was, werden de Franken van verraad beschuldigd. Geen wonder dat in die omstandigheden de verdeelde christenen al na vier dagen de strijd staakten en zich terugtrokken. Het betekende meteen het einde van de Tweede Kruistocht : Koenraad van Hohenstaufen scheepste op 8 september in voor Europa, Lodewijk VII en de Vlaamse graaf bleven nog enkele maanden in Jeruzalem en vertrokken toen op hun beurt. Het huwelijk van Lodewijk en Eleonora zou kort nadien ontbonden worden wegens te nauwe bloedverwantschap, waarna deze *femme fatale* huwde met de knappe hertog van Normandië en graaf van Anjou, Hendrik Plantagenet. Hun samengevoegde bezittingen besloegen het hele westen van Frankrijk, tot consternatie van de Franse monarchie. Twee jaar later werd Hendrik gekroond tot koning van Engeland en strekte het grote Anglo-Angevijnse rijk zich uit van de Schotse grens tot de Pyreneeën ! De kiemen voor de Honderdjarige Oorlog waren gezaaid...

EEN KOSTBAAR GESCHENK

Tijdens die enkele resterende maanden hebben koning Boudewijn en graaf Diederik blijkbaar toch de plooiën kunnen gladstrijken, want bij zijn afreis ontving de Vlaamse leider uit handen van de koning een flesje van bergkristal met daarin de kostbare relikwie van het H. Bloed van Christus. Jozef van Arimatea zou bij de begrafenis en wassing van Jezus' Lichaam het Bloed uit zijn wonden opgevangen en bewaard hebben. Het was een geschenk van eerste rang, dat door Diederik dankbaar meegenomen werd naar Vlaanderen en de ereplaats kreeg in de hofkapel bij de grafelijke burcht in Brugge, waar nog andere relieken vereerd werden [zie *kadertekst op p. 12*].

In de eerste decennia was de cultus van het H. Bloed eerder een privégebeuren binnen de grafelijke kring van de Elzassers. Later, in de loop van de 13de eeuw, werd het een lokaal Brugs gebeuren en vanaf ongeveer 1300 deed de stadsmagistraat inspanningen om de verering van het H. Bloed een grootschalig, internationaal karakter te geven. In dat kader kwam in de late middeleeuwen de H.-Bloedprocessie tot stand, een grootse hulde aan het verlossingswerk van Christus. Ze gaat ook vandaag nog jaarlijks door op het feest van Ons-Heer-Hemelvaart, in aanwezigheid van de geestelijke en burgerlijke overheden van de Zwinstad en onder massale publieke belangstelling. In de processie draagt men het schitterend reliekschrijn mee dat de Brugse goudsmid Jan Crabbe in 1617 voor het kristallen kleinood vervaardigde ; hij gebruikte er 30 kg goud en zilver voor en meer dan 100 edelstenen.

De mislukking van de Tweede Kruistocht belette onze graaf niet om in 1157 opnieuw naar *Outremer* te trekken. Hij was toen bijna zestig jaar oud en had voor zijn vertrek het beleid over het graafschap ten overstaan van alle Vlaamse groten officieel overgedragen aan zijn zoon Filips. « Versterkt met de frisse Vlaamse troepen van Dirk van de Elzas, voelden de Franken zich in het Oosten mans genoeg om een gezamenlijke aanval op het rijk van Nur-el-Din te wagen » (Luykx p. 132). De koning van Jeruzalem, de vorst van Antiochië en de graaf van Tripoli namen met de hulp van de Vlamingen het moslimbolwerk Shaizar (Caesarea aan de Orontes) in, met uitzondering van de citadel die zich tegen hen bleef weren. Boudewijn III van Jeruzalem had aan Diederik het bezit van de stad beloofd, maar de vorst van Antiochië eiste Shaizar voor zichzelf op. Het scenario van het mislukte beleg van Damascus herhaalde zich : vooraleer de citadel gevallen was, dropen de verdeelde christelijke legers af.

De laatste overzeese tocht van Diederik vond plaats in 1164. Hij bezocht er niet alleen zijn naaste familie in Jeruzalem, maar vooral zijn vrouw Sibylla ; die was zeven jaar tevoren met haar man meegereisd en had toen te kennen gegeven te willen intreden in het klooster van de H. Lazarus in Bethanië. Filips van de Elzas zat ondertussen stevig in het zadel en het heeft er alle schijn van dat zijn vader van plan was definitief in het H. Land te blijven, waaraan hij zo duidelijk zijn hart verloren had. De dood van Sibylla in 1165 besliste er anders over. Diederik keerde terug naar Vlaanderen en overleed er in 1168.

WAT HET BETEKEN'T VADER TE ZIJN IN HET GODDELIJK VERBOND

VOOR de Griekse filosoof Aristoteles is het vaderschap voor de man slechts een *accident*, een attribuut dat geen invloed heeft op de essentie van het man-zijn. Vergelijk het met een zwarte kat: "zwart" is slechts de accidentele vorm, want de essentie van een kat is zijn "katheid", niet de kleur van zijn vacht die evengoed bruin, ros of zwart kan zijn.

Voor ons daarentegen, die aanhangers zijn van het *relationisme* – de overtuiging dat de mens in wezen bepaald wordt door zijn betrekkingen met God en met de anderen – is het vaderschap een essentiële relatie. Vader worden is een onvergetelijke gebeurtenis, een rijke ervaring die een diepe indruk nalaat: een nieuw leven is uit mij voortgekomen, dit wezentje is van mij, het is mijn zoon of dochter en zal dit voor altijd zijn. In de relatie met mijn kind herken ik het beeld en de gelijkenis met het schepende vaderschap van God. En diezelfde relatie doet mijn kind, als het tot de jaren van verstand gekomen is, zeggen: zonder mijn vader zou ik niet bestaan.

Het vaderschap kan tot twee verschillende en zelfs onderling volkomen tegengestelde gevoelens leiden. Ofwel zal het resultaat bewondering en schroom zijn, in de intuïtie dat het om een gave van God gaat, dat ik als vader deel heb aan de scheppende kracht van God: Hij heeft mij een kind gegeven opdat ik Hem zou dienen door het goed op te voeden. Ofwel leidt het vaderschap tot menselijke hoogmoed: ik ben trots op mezelf en zie in dat vaderschap enkel een vergroting van mijn gezag en mijn macht; ik verwerp de goddelijke oorsprong van het nieuwe leven: dit kind is er vandaag en in de toekomst enkel voor mijn eigen glorie.

Het moreel goede bestaat er vanzelfsprekend in dat de man zich als een zoon onderwerpt aan God, ons aller Vader. De man die vader wordt, moet zich realiseren dat hij door God gezegend is en dat het zijn plicht is erkentelijk te zijn. Hij zal zijn vaderschap met gezag uitoefenen, maar in afhankelijkheid tegenover het goddelijke vaderschap. Hij zal ook tot het besef komen dat deze relatie met iemand anders (zijn kind) zijn eigen roeping definieert: zij primeert op zijn eigen ontplooiing als individu. Het vaderschap wordt zo een dienst aan God.

Het moreel kwade ligt in de goddeloosheid van de vader die blijft stilstaan bij de beschouwing van zijn eigen vaderschap zonder het te betrekken op God als bron ervan: geen enkele erkentelijkheid, geen enkele vorm van afhankelijkheid in de uitoefening ervan. De menselijke vader noemt zichzelf schepper, de macht die hij wil uitoefenen over zijn nageslacht is absoluut, arbitrair en onbegrensd. Bovendien zal die verkeerd begrepen vaderlijke macht ondergeschikt blijven aan zijn eigenbelang en slechts een nieuw middel tot overheersing zijn.

Dat zijn de twee fundamentele opties van het vaderschap. De ene is gericht op de eredienst van God, de andere op de eredienst van de mens. Sint-Augustinus heeft het zo prachtig verwoord: aan de ene kant is er de liefde voor God die gaat tot misprijzen voor jezelf; aan de andere kant is er de liefde voor jezelf die leidt tot misprijzen voor God. Die laatste is de moderne mentaliteit: geen woord over plichten, enkel rechten van de mens, rechten van de vrouw, rechten van het kind...

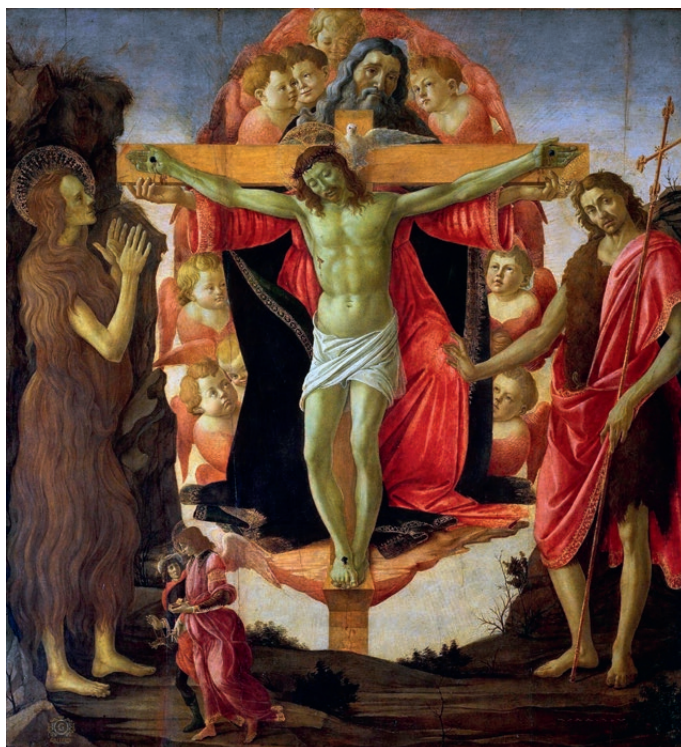
ROBOTFOTO VAN EEN SLECHTE VADER

Hieronder proberen we te typeren hoe de slechte vader er uit ziet, de man die God negeert en zichzelf in het middelpunt van alle dingen plaatst.

In zijn gezin spreekt hij niet over de godsdienst, maar zeker van zichzelf etaleert hij grote filosofische principes. Zonder tegenspraak te dulden oordeelt hij over Jezus Christus, over de paus, over alles, zonder er iets van te kennen. Maar hij is de vader, hij is sterk en hij domineert.

Van opvattingen is hij liberaal of socialist. Hij is lid van de Rotary Club of van de Loge. Hij heeft zijn eigen ideeën over de politiek of zegt ostentatief dat hij er geen mening over heeft. In beide gevallen gaat het om dezelfde fundamentele ingesteldheid: hij heeft geen liefde, respect of toewijding met betrekking tot de natie, het vaderland, het patrimonium.

Hij is een aanhanger van de democratie, omdat het een regime is dat de cultus van de individuele mens aanmoedigt, wat hem toelaat zich op de voorgrond te werken. Hij maakt duidelijk dat hij onafhankelijk wil zijn en weigert iemands onderdaan te zijn. Daarom

Denken wij er ooit aan hoeveel het de Vader moet gekost hebben aan zijn Zoon te vragen dat Hij zichzelf zou opofferen om het mensdom te redden? Altaarstuk door Sandro Botticelli voor het Florentijnse klooster Santa Elisabetta delle Convertite, ca. 1491.

is hij gekant tegen alle leidinggevend : patroons, rechters, professoren, het leger en de geestelijkheid, allemaal gezagsdragers die zijn eigen autoriteit overstijgen. Hij ziet zichzelf niet als erfgenaam of behoeder van de familiegoederen, neen, hij is de eigenaar die baas is over zijn eigen zaken.

Hij is ambitieus en achterbaks en iemand die zich overdreven vastbijt in zijn werk. Het bewijs van zijn waarde ligt volgens hem in zijn kennis en zijn macht, die tot uiting komen in zijn werk. Op zondag werkt hij voor zijn beroep, de gemeente, het syndicaat of in zijn huis. Hij zit achter het stuur van de wagen en niemand anders in het gezin moet het in zijn hoofd halen te chaufteren ! Hij wordt helemaal opgeslorpt door zijn computer. Zijn vrouw en kinderen houdt hij niet op de hoogte van zijn werk. De gezinsfinancies vormen zijn exclusieve bevoegdheid en hij houdt niemand van zijn zaken op de hoogte.

In de echtelijke liefde is hij sensueel en dominant. Hij is vol passie voor het lichaam van zijn vrouw, maar zij weet helemaal niets over de geest, de ziel of het hart van haar man. Ook in bed is zijn eigen genot de enige wet : zijn vrouw is zijn slavin. Hij is het die bepaalt of er kinderen komen of niet ; zij moet dan maar zorgen voor de manier waarop. Als er toch kinderen mogen komen, dan liefst twee of bij hoge uitzondering drie !

Hij is dan wel trots dat hij kinderen heeft, maar hij interesseert zich niet voor hen en terroriseert hen naar hartenlust. Later zal hij van hen profiteren en proberen hen te onderwerpen. Hij heeft een lievelingsdochter die hij buitensporig overlaadt met cadeaus. In zijn oudste zoon herkent hij zich in al zijn hoogmoed. Wanneer zijn kinderen hem dan ontsnappen, zullen ze op hun beurt de cyclus van opstandigheid, hoogmoed en "vadermoord" herbeginnen. En ze zullen dat met des te meer gemak doen naarmate ze hun goddeloze, dominante, sensuele en wrede vader meer en meer zien als wat hij objectief gesproken is : een egocentrische en domme sukkelaar, een nul. Helaas zullen zij op hun beurt hetzelfde doen, of nog slechter, in de overtuiging het beter te doen !

Het is zeer erg dat dit soort mensen het product is van onze klassieke moraal en zelfs van de moderne kerkelijke moraal. Het zijn niet per sé grote zondaars of criminelen, maar mensen die misvormd zijn in en door een revolutionaire, seculiere, individualistische maatschappij. Heel de filosofie van die maatschappij draait rond de autonomie van de mens en dus de opstand tegen God en de onverschilligheid tegenover de naaste. Wat te denken van een recente tekst van kardinaal Ratzinger, prefect van de Congregatie voor de geloofsleer, die het heeft over « *vrijheid en bevrijding* » en daarin zelfs beweert dat « *de mens oorzaak is van zichzelf* »? Dat komt er op neer te zeggen dat de mens God is en dat hij niemand iets verschuldigd is !

EEN VADER NAAR HET BEELD VAN GOD

Alle vaderschap komt van God, zegt Sint-Paulus in de Brief aan de Efesiërs (3, 15). In de volheid van het christelijke Verbond is de man vader naar het beeld van God de Vader : hij neemt deel aan het

goddelijke Vaderschap. Die relatie maakt van hem waarlijk een zoon van God en spoort hem aan tot een drievoudige verhouding, met God, de wereld en zijn nakomelingschap. Die drievoudige band zal hij eren door een man van gebed te zijn en van trouw aan God, in zijn werk, in zijn gezin en ten opzichte van zijn vaderland. Zijn gezag en zijn recht om te bevelen komen van God, die er de basis van is. Daarom moet hij vanaf het begin steunen op zijn Schepper.

De christelijke vader is zich ten eerste bewust van de waardigheid van zijn staat, maar hij blijft er bescheiden, hartelijk en sociaal gezind onder. Hij moet een taak vervullen die hem overstijgt ; daarom dient zijn eerste gedachte te zijn God, die hij vereert en respecteert, ter hulp te roepen. Elk gezinshoofd die naam waardig begint ermee zich op zijn knieën te werpen om tot God te bidden, in aanwezigheid van zijn vrouw en kinderen.

De eerste morele wet van het vaderschap is daarom een integraal, vaststaand (want op bewijzen gestoeld) en in het publiek beleden geloof. Zijn gezag staat slechts onwrikbaar vast in de mate waarin het gegrondvest is op de goddelijke mysteries. Een vader verwerft een vorm van adel en waardigheid als zijn geloof hem in de ogen van zijn kinderen tot waarborg maakt van het bestaan van de bovennatuurlijke dingen. Hij geeft er zich rekenschap van dat hij, door vader te worden, in zekere zin door God bekleed is met een soort van priesterschap. Hij is de vertegenwoordiger van God in zijn gezin. Het is dan ook zijn plicht om de godsdienst in zijn familie te doen beleven en zijn huis dag in, dag uit in een godsdienstig klimaat te doen baden.

Dat begint met het in de praktijk brengen van de drie eerste geboden van God, die precies de eredienst van de Schepper op het oog hebben. Het komt de vader toe de zijnen in het openbaar te tonen dat hij een kind van God is, een liefhebbend, vererend en gehoorzaam kind. Omdat hij het religieuze hoofd van zijn gezin is, vecht hij tegen elke vorm van godslastering, kritiek op het geloof, opstandigheid tegen de wil van God of de Voorzienigheid. Hij draagt er zorg voor dat zijn gezin de vijf geboden van de Kerk opvolgt : het bijwonen van de H. Mis op zon- en feestdagen, het vasten en zich onthouden, de jaarlijkse biecht en het minstens eens per jaar ontvangen van de communie. Die verplichtingen maakt hij tot de normaalste zaak van de wereld door ze te integreren in het gezinsleven, zoals hij trouwens allerlei vormen van ontspanning organiseert om de kinderen kennis en kunde bij te brengen en ze levensvreugde te geven.

WERK, GEZIN, VADERLAND

Overeenkomstig het vierde gebod : « Vader, moeder zult gij eren », leert hij zijn kinderen dat zij zich moeten bekommeren om hun grootouders, hen de laatste sacramenten doen toedienen als de tijd gekomen is, eventueel al het nodige doen opdat zij zich zouden bekeren alvorens te sterven.

In de lijn van de trouw aan de voorouders zal het gezinshoofd zijn best doen om de liefde voor het vaderland en de wijsheid van een goed begre-

pen katholiek nationalisme door te geven aan zijn kinderen. Concreet betekent dat : het christelijke, nationale, menselijke verleden van ons land bestuderen, liefhebben en erover vertellen. Het wil ook zeggen : zorg dragen voor het eigen huis en de grond waarop het staat koesteren, want dat is belangrijk voor de vorming van ons nageslacht en de beschaving in het algemeen. Een vader moet zijn kinderen ook leren dat ze moeten deelnemen aan de grote dienst van de natie : het betalen van de “belasting van het bloed” tegen een mogelijke buitenlandse bedreiging – vroeger was dat de verplichte legerdienst – en de betaling van een geldelijke belasting om vrede, orde en de goede gang van het dagelijkse leven te verzekeren.

Een echt christelijke vader zet zich ook in voor het behoud [en vandaag : de terugkeer ! – red.] van een goede geest in de samenleving en engageert zich in het bestuur van de gemeenschap door bepaalde functies op te nemen. Als hij zijn eigen ouders eert, dan is dat ook om dat respect en die zorg uit te breiden tot alle tijdelijke en geestelijke gezagsdragers, want zij zijn de behoeders en beschermers van het gezin en het familieleven.

Het geschenk van het leven roept ander leven op. Het instinct en de roeping van de mens om zich te vermenigvuldigen, overeenkomstig de opdracht van de Schepper, komen op de eerste plaats en primeren dus op het seksuele instinct en de persoonlijke willekeur. Heel de waardigheid van een vader ligt in zijn verlangen om kinderen te hebben en die goed op te voeden. Kinderen verwekken is beantwoorden aan het grote plan van God en tegemoet komen aan de noden van het vaderland. Zo wordt de grootheid

van het gezin gerealiseerd. De echtgenote wil het om andere redenen, maar de vader streeft het na voor het goed van de Kerk, de natie en de familie. Daaruit vloeien het zesde en het negende gebod voort : de trouw van de man aan zijn vrouw, zijn respect voor haar, de echtelijke kuisheid. Vóór het huwelijk moet hij zelfbeheersing nastreven, want er is niets beters voor een kuis en vruchtbaar huwelijksleven.

Het laatste luik van de roeping van een vader is de arbeid, de zorg om het dagelijkse brood. Daarom moet hij als jongeman zijn tijd niet verdoen, maar integendeel zijn best doen om goed te studeren, zodat hij kennis en vaardigheden verwerft en op die manier een beroep vindt waarmee hij zijn vrouw en kinderen kan onderhouden. Indien mogelijk kiest hij bij voorkeur een broodwinning die hem een zekere zelfstandigheid biedt, om in zijn gezin de christelijke wet te doen heersen.

Een beroep kunnen uitoefenen dat voldoende geld in het laatje brengt, is een goed verlangen indien het niet dient om alleen maar meer uit te geven aan materiële zaken die niet noodzakelijk zijn, maar integendeel om dienstbaar te zijn en meer te kunnen schenken. Want op die manier kan men zijn bijdrage aan de beschaving vergroten : steun aan de Kerk, bekommernis om haar missionaire expansie, verdediging van het katholieke onderwijs enz.

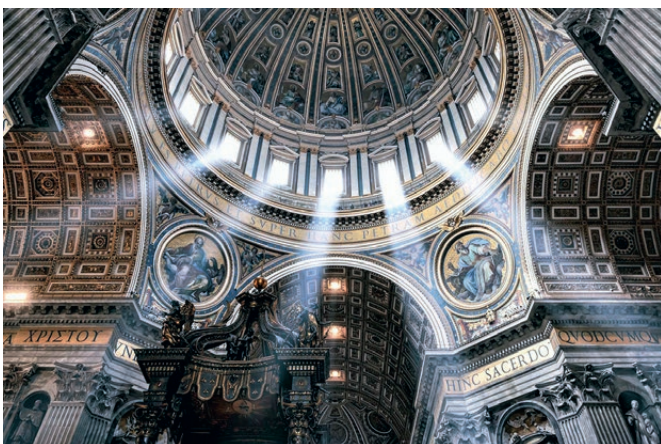
Het is geweldig om familievader te zijn ! Men zegt wel eens dat het de grote avonturiers van de moderne wereld zijn... Als dat is om het programma ten uitvoer te brengen dat ik hier geschetst heb, dan is dat magnifiek !

abbé Georges de Nantes
uittreksels uit een conferentie gehouden op 17 april 1986

abbé Georges de Nantes

LIBERALISME MODERNISME PROGRESSISME EN ROME

van Leo XIII tot Paulus VI

in voorbereiding

bundeling van een reeks artikels van
abbé de Nantes
over de grote crises in de Kerk in de
19de en 20ste eeuw

verschijnt in maart 2022

60 pagina's

rijkelijk geïllustreerd

prijs : 12 euro incl. verzendingskosten

te bestellen via

hij.is.verrezen@gmail.com

of schriftelijk bij de verantwoordelijke uitgever

HET PRACHTIGE MYSTERIE VAN DE DRIE-EENHEID

DE mysteries van onze godsdienst zijn de verheven werkelijkheden, de goddelijke waarheden die God zelf aan de mensen heeft bekendgemaakt, door ze te openbaren door zijn profeten en zijn apostelen, maar vooral door zijn Zoon Jezus Christus, die ze ons allemaal heeft geleerd tijdens zijn aardse leven. Hij bevestigde ze door talloze wonderen en daarna liet Hij het aan de H. Geest over om te blijven herinneren aan deze waarheden en om ervoor te zorgen dat de Kerk de mysteries voldoen- de begreep om ze te kunnen bewaren en op onfeilbare wijze te onderrichten.

De drie grootste christelijke mysteries zijn die van de H. Drie-eenheid, de Menswording en de Verlossing. Het mysterie van de Drie-eenheid is het mysterie van God zelf, van zijn innerlijke wezen. Het is het eerste mysterie dat alle andere verklaart en zonder hetwelk de andere onverklaarbaar en onbestaand zouden zijn. Het is het Mysterie van de ene God die in drie Personen leeft: de Vader, de Zoon en de H. Geest.

Het bestaan van God dringt zich op aan iedereen met gezond verstand door het bestaan zelf en de schoonheid van de wezens in het universum. Ze hebben zichzelf niet gemaakt; alleen een oneindig wijze, goede en machtige Schepper was in staat om hun het leven te geven en ze voor elkaar te laten bestaan, met het onderscheid en de bewonderenswaardige complementariteit die in het intieme van hun aard is gegrift.

Niet enkel manifesteert God zich door zijn hele schepping, maar Hij sprak ook tot de mensen bij monde van zijn profeten, waarbij Hij hen geleidelijk aan inleidde in zijn mysterie en zijn bovennatuurlijke bedoelingen openbaarde. We weten dus dat Hij echt tussenbeide kwam in onze geschiedenis. Hij verscheen aan onze eerste voorouders, aan de aartsvaders en aan de profeten,

zichzelf openbarend als de Vader van zijn volk en de komst aankondigend van zijn eigen Zoon, zijn ene en eeuwige Woord. Uit deze dubbele bron van haar kennis van God, namelijk de menselijke rede en de goddelijke openbaring, ontleent de Kerk haar leer over de goddelijke volmaaktheden.

Jezus heeft ons geopenbaard dat God onze oneindig goede Vader is, die alles uit liefde geschapen heeft om zijn eeuwige heerlijkheid en zaligheid te delen met haast ontelbare mensen naar zijn gelijkenis. Hij is de Schepper die ieder van ons zeer nabij is, de aandachtige en trouwe Voorzienigheid die op elk moment de minste van zijn schepselen in stand houdt en hen leidt naar de vervulling van hun bestemming. Hij is overal actief, Hij weet alles, Hij ziet alles. Hij is een barmhartige Vader, moeilijk kwaad te krijgen en vol liefde.

In God, Vader en Zoon, werd ons geopenbaard dat er nog een derde Persoon is: de H. Geest. Het is op Pinksteren dat de H. Geest in kracht neerdaalde over de Maagd Maria en de elf apostelen rond haar. Het was als een geweldige wind, als tongen van vuur die op hen neerkwamen. Ze werden « *vervuld met intelligentie en moed* ». Ze ontvingen de kracht van de goddelijke Wil en daardoor spraken ze in talen, verrichtten ze wonderen en bekeerden ze hele menigten. Vanaf dan kunnen we de geschiedenis van de Kerk omschrijven als « *de Handelingen van de H. Geest* ».

Het mysterie van de H. Drie-eenheid is het mysterie van één God in drie Personen. Jezus maakte het aan de mensen bekend tijdens zijn openbare leven. Hij was het die dit mysterie glashelder formuleerde toen Hij zijn apostelen uitzond om alle mensen die in Hem zouden geloven te dopen « *in de Naam van de Vader, de Zoon en de H. Geest* » (Mt 28, 19). De « *Naam* », enkelvoud, geeft aan dat de Drie genoemden één en dezelfde God zijn, één goddelijke substantie of natuur. « *De Vader, de Zoon en de H. Geest* » duiden de drie verschil-

lende Personen aan die, zo legt onze catechismus uit, « *in alle dingen gelijk zijn omdat ze, als één en dezelfde God, alle drie dezelfde volmaaktheden hebben* ». De Kerk heeft de termen « *persoon* » en in het Grieks « *hypostase* » op onfeilbare wijze uitgekozen om aan te geven dat de Vader, de Zoon en de H. Geest voortbestaan zonder verdeeldheid, zonder dat tussen Hen verwarring mogelijk is. Ze zijn Drie-in-Eén in dezelfde « *substantie* ».

De Vader brengt zijn Woord voort, de Zoon van God, die met Hem « *consubstantieel* » is (zoals bevestigd door het concilie van Nicea). Van de Vader en de Zoon « *als één Principe* » (Sint-Augustinus) komt de H. Geest voort, die dezelfde « *aanbidding en verheerlijking* » (concilie van Constantinopel) waardig is. Het is door hun « *onderlinge relaties* » dat de Personen worden onderscheiden. Een moeilijk mysterie! Het is niet te vatten voor de menselijke rede. Maar God vraagt ons om in Hem te geloven, in zijn Woord. Het is waardig, rechtvaardig en heilzaam om te luisteren naar God die zichzelf aan zijn schepsel openbaart.

Ondanks de aanvallen van de atheïstische propaganda die erop gericht is ons en onze kinderen van het geloof af te brengen, hebben we geen reden om te twifelen of af te wijken van de goddelijke religie waarin we werden geboren en gedoopt. Want alles is waarachtig, alles is onvergelijkbaar mooi en draagt het zegel van zijn goddelijke oorsprong. Andere religies zijn in hun onvolmaaktheid slechts menselijke verzinsels.

De katholieke hoeft dus geen andere godsdienst te bestuderen dan zijn katholieke geloof. Hij heeft de plicht hem te beoefenen, hij is geroepen hem te verdedigen en hem bekend te maken aan anderen, voor hun redding. Dat is het geloof waarin we willen leven en sterven om daarna God de Vader, zijn Zoon Jezus en de H. Geest, samen met de H. Maagd Maria, in de Hemel te aanschouwen.

abbé Georges de Nantes
nittreksels uit « *Toute notre religion* »

COMMENTAAR OP HET EVANGELIE VAN SINT-JAN

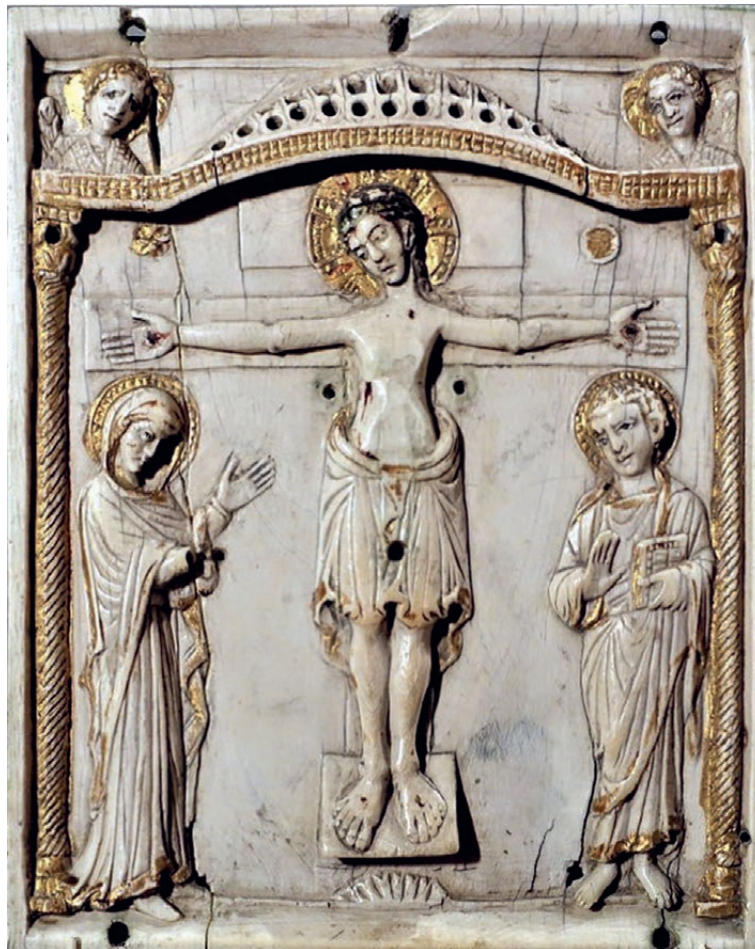
19. DE GEKRUISIGDE JEZUS TREKT ALLES TOT ZICH

NADAT Pilatus Jezus aan de Joden overgeleverd had, voerde men Hem weg om gekruisigd te worden.

^{19,17} *Zelf droeg Hij het kruis.* In het Grieks staat er: *bastazôn heautôi stauron*, "Hij droeg het kruis voor zichzelf", dat wil zeggen "in zijn belang". Abbé de Nantes vertaalde daarom, in de lijn van pater de la Potterie: "Hij droeg zijn kruis met vreugde." De la Potterie: « We hebben hier te maken met een datief die uitdrukt dat iets voordelig is voor de persoon in kwestie (datief van voordeel). De evangelist wil aangeven dat Jezus zijn kruis niet draagt als een terdoodveroordeelde die passief zijn lot tegemoet gaat.

Neen, Christus draagt zijn kruis als een geprivilegieerd instrument voor zijn verlossingswerk. » Daarom eren de kerkvaders het Kruis als de « koninklijke standaard », *Vexilla Regis*.

¹⁷⁻¹⁸ *Zo trok Hij naar buiten naar de zogenaamde Schedelplaats, Golgotha in het Hebreeuws. Daar kruisigde men Hem ; en met Hem nog twee anderen, aan elke zijde één, en Jezus in het midden.* Pater de la Potterie trekt een treffende parallel tussen deze passage en die bij Pilatus, toen Jezus op de rechterstoel werd geplaatst: « Volgens het Romeinse gebruik stond de zetel van de rechter op een verhoog ; de praetor zetelt er tussen twee bijzitters. Op dezelfde manier wordt Jezus op de verhevenheid Golgotha gekruisigd tussen twee anderen ; Hij bevindt zich in het midden. » De manier waarop beide plekken door Sint-Jan beschreven worden, versterkt die parallel: vergelijk "op de plaats die Litostrotos heet, Gabbatha in het Hebreeuws" met "de plaats die Schedelplaats heet, Golgotha in het Hebreeuws". Ook op het Kruis blijft Jezus de Rechter die de mensheid zal oordelen.

«VROUW, ZIEDAAR UW ZOON.»
Byzantijns ivoren paneel uit de 10^e eeuw
(Berlijn, Bodemuseum).

¹⁹⁻²² *Pilatus had ook een opschrift doen schrijven en aan het kruis laten hechten. Er stond op geschreven : "Jezus van Nazareth, de Koning der Joden". Aan de verklaring van Pilatus : "Ziet uw Koning", beantwoordt deze titulus : "De Koning der Joden". De hogepriesters protesteren, maar de landvoogd geeft niet toe : "ho guégrapha guégrapha", luidt zijn antwoord in het Grieks. Maar die Griekse formulering is hoogst ongewoon en is duidelijk de letterlijke omzetting van wat Pilatus in het Latijn gezegd (of minstens gedacht) heeft, met die typische bondigheid die wij de *imperatoria brevis* van het Latijn noemen : "Quod scripsi, scripsi", "Wat ik geschreven heb, blijft geschreven." Dit kleine detail toont op zichzelf de volkomen echtheid van de Evangelies aan !*

« Eens te meer », schrijft Annie Jaubert, « duidt de Romeinse gouverneur Jezus publiekelijk aan als Koning van de Joden. Het opschrift, dat de preten-ties van Jezus eigenlijk bespottelijk moest maken, proclameert zijn koninklijke titel in de drie talen die toen het meest verspreid waren in Palestina (*Het was geschreven in het Hebreeuws, het Grieks en het Latijn*). Met een soort van sobere ironie vermeldt de evangelist de stappen die de woedende hogepriesters bij Pilatus ondernemen : ze voelen aan dat ze beetgenomen zijn. »

« Eens te meer », schrijft Annie Jaubert, « duidt de Romeinse gouverneur Jezus publiekelijk aan als Koning van de Joden. Het opschrift, dat de preten-ties van Jezus eigenlijk bespottelijk moest maken, proclameert zijn koninklijke titel in de drie talen die toen het meest verspreid waren in Palestina (*Het was geschreven in het Hebreeuws, het Grieks en het Latijn*). Met een soort van sobere ironie vermeldt de evangelist de stappen die de woedende hogepriesters bij Pilatus ondernemen : ze voelen aan dat ze beetgenomen zijn. »

²³⁻²⁴ *Toen de soldaten Jezus dus hadden gekruisigd, namen ze zijn klederen in bezit en verdeelden ze in vieren ; één deel voor elke soldaat, behalve nog het onderkleed. Dat onderkleed was zonder naad, uit één stuk geweven van boven tot onder.* Annie Jaubert heeft gelijk als ze schrijft dat de vermelding van dat onderkleed, *ho chitôn*, « een

discrete verwijzing inhoudt naar het priesterlijke karakter van Jezus ». De la Potterie ontkent dat, maar het volstaat zich de belijdenis van Petrus te herinneren: *“Wij geloven en weten dat Gij de Heilige Gods zijt”* (Jo 6, 69). Het priesterschap van Jezus, onze bemiddelaar tussen de Hemel en de aarde, is aanwezig in heel het vierde Evangelie. Christus is hogepriester én slachtoffer van zijn eigen zoenoffer.

Tegelijkertijd is het waar dat het naadloze onderkleed een symbool is van de eenheid van de toekomstige Kerk, zoals na de Verrijzenis het niet gescheurde net van de wonderbare visvangst (21, 11) dat ook is.

²⁵⁻²⁷ *Bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder, de zuster zijner moeder, Maria van Klopas, en Maria Magdalena. Jezus zag zijn moeder staan en naast haar de leerling die Hij beminde. En Hij sprak tot zijn moeder: “Vrouw, zie daar uw zoon.” Daarna sprak Hij tot de leerling: “Ziedaar uw moeder.” En van dat ogenblik af nam de leerling haar bij zich op.*

Het woord “vrouw” dat Jezus hier gebruikt om zich tot zijn Moeder te richten is het woord waarmee Adam Eva aanduidde toen hij verrukt uitriep: *“Vrouw zal zij heten !”* (Gn 2, 23). De Maagd Maria is bijgevolg de Nieuwe Eva. Alle degelijke commentatoren zijn het daarmee eens, maar abbé de Nantes ging nog een stap verder: « Jezus richt zich tot zijn Moeder in termen die geen menselijk equivalent hebben. Ik wil zeggen dat er tussen Hem en zijn Moeder een relatie bestaat vergelijkbaar met die tussen Jezus en zijn Vader. Hij is natuurlijk de Zoon van de Vader; maar Hij is ook het Woord dat bij God is, en dat overstijgt de mensentaal. Zo is Jezus de Zoon van Maria, terwijl Hij tegelijkertijd met haar een onbegrensde, mysterieuze en totale relatie onderhoudt. Als de Heer “Moeder” had gezegd, dan had Hij haar herleid tot de opdracht die zij in deze wereld had om Hem te doen geboren worden en op te voeden. Hoe edel, uniek en onvergelijkbaar die opdracht ook was, toch drukt zij slechts een deel uit van wat tussen Hem en Haar bestaat. In het Kruisoffer is zij zijn medewerkster, zij is medeverlosseres, middelares samen met Hem. Zij is als zijn bruid: een geestelijke bruid die met Hem een totale eenheid van geest kent. Dezelfde Geest is in Hem en in Haar: de H. Geest. »

²⁸ *Toen wist Jezus dat thans alles was volbracht. Hij sprak, opdat de Schrift zou worden vervuld: “Ik heb dorst.” De vervulling van de Schrift die Sint-Jan hier onderstreept, gaat niet specifiek over de “dorst”, maar over alles wat aan het Kruis*

voorafgegaan is, vanaf de oever van de Jordaan tot Golgotha: van *“Zie het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt”* (1, 29) tot *“Ziedaar uw moeder.”* Het stond in het eeuwige plan van God, zoals vastgelegd in de H. Schrift, dat de Maagd Maria zich zou moeten bekommeren om de mensheid terwijl het joodse volk zou volharden in zijn rebelseheid. Jezus mag vertrekken, Hij laat zijn leerlingen niet verweesd achter: Onze-Lieve-Vrouw zal alles onderwijzen aan de Kerk op het moment waarop die, op de dag van Pinksteren, haar hoge vlucht zal nemen.

²⁹ *Er stond daar een kruik met azijn. Men stak dan een spons vol azijn op een hysopstengel en bracht ze Hem aan de mond.* Waarnaar heeft Jezus dorst? In de eerste plaats dient de scène om de Schrift in vervulling te doen gaan: *« Zij lesten mijn dorst met azijn »* (Ps 69, 22). De echte honger en dorst van Jezus hebben echter betrekking op iets anders: *« Mijn spijs is de wil te volbrengen van Hem die Mij heeft gezonden en zijn werk te voltooien »* (Jo 4, 34). Sinds de dialoog met de Samaritaanse vrouw weten wij dat Jezus ernaar dorst drinken te geven aan deze vrouw, aan alle Samaritanen, aan onszelf en aan heel de wereld.

Sint-Jan noteert een betekenisvol detail: de spons werd vastgemaakt op de stengel van een hysop (*hyssôp*) en niet op een speer (*hyssô*), zoals men soms verkeerdelijk leest ten gevolge van de fout van een kopiist. Annie Jaubert onderstreept dat de hysopplant voorkomt in het Mozaïsch ritueel van het Pascha: de Hebreeën in Egypte moesten *« een bosje hyssop »* nemen, dat in het bloed van het geofferde lam dopen en er vervolgens de deurposten mee bestrijken (Ex 12, 22). Zo maakt de evangelist duidelijk dat Jezus waarlijk het Lam Gods is. De schrijver van de Brief aan de Hebreeën volgt later dezelfde redenering. Net zoals het Nieuwe Testament ingewijd wordt met het Bloed van Christus, zo was dat ook het geval met het Oude Testament: *« Want nadat Mozes alle voorschriften der Wet aan heel het volk had afgekondigd, nam hij het bloed van kalveren en bokken met water, purperwol en hysop, en besprenkelde heel het volk ermee, terwijl hij sprak: “Dit is het bloed van het verbond dat God met u heeft gesloten” »* (Hb 9, 19).

³⁰ *Toen Jezus de azijn had genuttigd, zei Hij: “Het is volbracht.”* In het Grieks *tetelestai*, een perfectum dat het resultaat van de handeling weergeeft: het is voorbij! *Hij boog het hoofd en gaf de geest.*

broeder Bruno van Jezus-Maria

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: L. Oorts, Heideweg 14, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 15. Steunabonnement: vanaf € 20.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE47 000 3302057 80. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com